جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات

له الحاد (بې دينۍ) څخه اسلام ته تېښته

الإِسْلَامُ وَالإِلْحَادُ وَجْهًا لِوَجْهٍ

پښتو

پښتو

په بېلابېلو ژبو د اسلامي محتوا د خدماتو د ټولنې علمي کمېټه

الإِسْلَامُ وَالإِلْحَادُ وَجْهًا لِوَجْهٍ

له الحاد (بې دينۍ) څخه اسلام ته تېښته

اللَّجْنَةُ العِلْمِيَّةُ

بِجَمْعِيَّةِ خِدْمَةِ المُحْتَوَى الإِسْلَامِيِّ بِاللُّغَاتِ

په بېلابېلو ژبو د اسلامي محتوا د خدماتو د ټولنې علمي کمېټه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

له الحاد (بې دینۍ) څخه اسلام ته تېښته

سوال او ځواب

د الله په نوم، حمد او ثنا دې وي، درود او سلام دې وي پر رسول الله صلی الله علیه وسلم، د هغه پر کورنۍ او اصحابو او پر هغو کسانو چې هغه ته وفادار دي؛ اما بعد

دا یو کتاب ګوټی دی: (له الحاد -بې دینۍ- څخه اسلام ته تېښته).

دا رساله مونږ ته "د الحاد طبیعت" او ډولونه بیانوي، او دا چې څرنګه الحاد د عقل او (الهي) فطرت له بدیهیاتو سره په ټکر کې دی.

او دا رساله د خالق ذات د ثبوت ځنې دلایل وړاندې کوي

.

مونږ په عقل سره الله جل جلاله پېژنو، الله تعالی فرمايلي:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾﴾

(آیا دوی بې له څه شي پیدا کړی شوي دي، یا هم دوی پخپله پیدا کوونکي دي) (سوره الطور: ٣٥).

په عقل سره؛ درې امکانات شتون لري چې خلورم ورته نشته.

لومړی: دا چې مونږ پرته له خالق څخه پیدا شوي یو : (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ) -آیا دوی بې له څه شي پیدا کړی شوي

دي- چې دا کار ناشونی دی، ځکه څنګه پر ته له پیدا کوونکي څخه پیدا کیدی شو؟

دویم دا: چې مونږ خپل ځانونه په خپله پیدا کړي دي (أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ)- یا همدوی په خپله پیدا کوونکي دي - دا هم ناشونې ده، ځکه څنګه کیدی شی چې خپل ځان پیدا کړم مخکې لدې چې پیدا شم؟

نو په عقل سره دریم احتمال پاتې کیږي، او هغه دا دی چې آیت ورڅخه چوپ پاتې شوی دی ځکه چې عقل یې مني؛ هغه دا چې مونږ لره یو خالق شته چې مونږ یې پیدا کړي یو.

نو مونږ، الله تعالی په عقل سره پېژنو.

همدا رنګه مونږ الله تعالی په فطرت سره پېژنو.

او په فطرت سره دا هم پېژنو چې بتان او طبیعت د کایناتو د پیدا کولو او د بکتریا او انسان د رامنځته کولو هیڅ ځواک نه لري، او نه هم پدې بنه د انسان د بدن د فعالیتونو کنترول او نه هم له وړې ذرې څخه د کهکشان تر کچې زیرک پیدایښت.

نو هغه بتان چې کافران یې عبادت کوي، او هغه فطرت چې ملحد (بې دینه) پرې باور لري، دواړه خپل خالق ته محتاج دي.

بتان او طبیعت د خپلو چارو د هیڅ شي واک نه لري، او دوی سره ستا په داخل کې پدې حیرانوونکې اندازې سره د هرمونونو د تنظیم وړتیا نشته، او نه هم دوی د دې وړتیا لري چې جینیټیکي کوډ ځای په ځای کړي، کوم چې د هرې ژوندۍ

حجرې دننه میلیونونه معلومات دي، او نه د دوی سره د کوم شي د موندلو توان شته، حتی د خپل ځان د پیدا کولو وړتیا هم نه لري.

د دې عجائبو سره د دې نړۍ پیدا کوونکی لوی خالق دی، په هر څه پوه، څواکمن، د حکمت خاوند او پاک ذات دی.

بیا لدې وروسته دا رساله د بې دینانو شبهې او د خالق لا یزال په اړه د عقلي او فطري دلیلونو د باطلولو هڅې څیړي.

او د دوی د مشهورو باطلو هڅو څخه یوه هم (په تصادفي توګه د کائناتو د رامنځ ته کېدلو) وینا ده، دا د دوی د ناپوهۍ له امله او یا د احتمالاتو د پام غورځولو له امله، ځکه تصادف دوه شرطونه لري چې ورڅخه نه جلا کیږي.

او هغه دواړه: وخت او ځای دي.

نو د تصادف لپاره وخت شرط دی چې اغیزه پکې وکړي.

او د یو شي فزیکي شتون ته اړتیا لري چې خپل تاثیر پکې تولید کړي.

څنګه کولای شو ووایو چې چانس(تصادف) د کایناتو په جوړولو کې رول لوبولی دی! سره لدې چې زموږ کائنات د هیڅ وخت او هیڅ ځای او بالآخرة پرته له تصادف څخه رامنځته شوي دي.

بیا دا رساله د دین شتون ته د اړتیا، د دین مفهوم او رب العالمین ته د حتمي تسلیمیدو د اړتیا په موخه ځینې عقلي شواهد وړاندې کوي، نو الله ته تسلیمېدل او هغه ته په اطاعت سره غاړه ایښودل همدغه د دین حقیقت دی.

نو ته الله ته غاړه ږدي، او د خپل خالق، رازق او هغه ذات عبادت کوي چې پر تا يې د هر ډول احسان، نعمت او هدايت لورېينه کړې ده.

نو عبادت د الله حق دی پر بندګانو، ځکه الله هغه پاک ذات دی چې مونږ يې پيدا کړي يو، ژوند يې راکړی، روزي يې راکړې، لارښوونه يې راته کړې، او خپل رسولان يې مونږ ته رالېږلي دي تر څو مو وازمايي او امتحان مو کړي چې څوک زمونږ ښه غوره عمل کوي، نو عبادت د الله حق دی پر مونږ باندې.

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴿٢﴾﴾

هغه ذات چې مرګ او ژوند يې پيدا کړی، د دې لپاره چې تاسو وازمايي چې په تاسو کې د عمل په لحاظ کوم يو ډېر ښه دی او هم دی ښه غالب، ډېر بخښونکی دی. (سورة الملک:٢).

پيا وروسته پړاو کې دغه رساله د اسلام پر صحت ځنې دلايل وړاندې کوي، او دا حقيقت بيانول چې الله له بشريت څخه پرته له اسلام څخه بل دين نه قبلوي، الله تعالی فرمايي:

﴿وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴿٨٥﴾﴾

او څوك چې له اسلام نه غير (بل) دين غواړي، نو هېڅكله به هم له ده نه قبول نه کړی شي او دغه کس به اخرت کې له تاوانيانو څخه دی. (سورة آل عمران:٨٥).

نو اسلام هغه دين دی چې الله پرې ټول نبيان او رسولان رالیږلي دي.

او د اسلام اساسي ښنبه دا ده چې پدې کې الله ته غاړه ایښودل او یوازې د هغه عبادت کول دي.

او اسلام تر ټولو بشپړ شریعت دی چې الله تعالی ته غاړه ایښودلو ته هڅول کوي.

او دا یوازینی دین دی چې د الله توحید ته بلنه ورکوي، هغه توحید چې ټول انبیاء پرې راغلي دي.

نو ټول پیغمبران د توحید په عقیده دي، که څه هم چې قوانین یې سره جلا دي.

الله تعالی فرمایلي

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴿٢٥﴾﴾

او مونږ له تا نه مخکې هېڅ رسول نه دی لیږلی مګر چې هغه ته به مونږ (دا) وحي کوله چې بېشکه شان دا دی چې له ما نه پرته بل هېڅ حق معبود نشته، لهذا تاسو زما عبادت کوئ.

(سورة الأنبياء:٢٥).

او نن سبا پرته له اسلام څخه هیڅ دین په توحید پاتې ندی، حال دا چې نورو ادیانو ته منسوبین په شرک کې لږه یا ډیره ونده لري، د پیغمبرانو له مرګ څخه وروسته او وروسته لدې چې خلک یې د توحید پر دین پرېښودل، د وخت سره خلکو شرکي عملونه پیل کړل، او نن په سوچه توحید چې انبیاوو

راوړی دی هیڅ دین پاتی ندی پرته له اسلام څخه.

بیا رساله پدې سره پای ته رسیږي چې انسان څرنګه مسلمان کیدلی شي، او د اسلام معنی او اسلام ته اړتیا څه دی.

اسلام ټولو هغو پوښتنو ته چې د انسان په ذهن کې ګرځي جواب ویلی چې: له کوم ځای نه راغلي یو، ولې مونږ پدې نړۍ کې یو، او مونږ چیرته تلونکي یو؟

اسلام دې ټولو ته د قرآن کریم په یو آیت کې جواب ویلی، زمونږ پاک رب فرمایلي:

﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾﴾

او په ما څه شوي دي (څه مانع دی) چې زه به د هغه ذات عبادت نه کوم چې زه یې پیدا کړی یم او خاص هغه ته به تاسو بیرته بیول کیږئ. (سورة یس: ٢٢).

له کوم ځایه راغلی یې؟ الله پیدا کړی یم، (الَّذِي فَطَرَنِي). هغه ذات چې زه یې پیدا کړی یم.

او زه چیرته تلونکی یم؟ ژر دی چې الله ته به ورشم، تر څو راسره د عمل حساب وشي.

﴿...وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

او هغه ته به تاسو بیرته بیول کیږئ.

ولې دې نړۍ ته راغلی یم؟ د الله د عبادت لپاره او چې و ازمایل شم.

زه ولې د الله عبادت کوم؟ طبیعي خبره ده چې زه د هغه الله عبادت کوم چې زه یې پیدا کړی یم، ځکه د بنده او د هغه

د رب تر منځ د اړيکو طبيعت همدا دی چې: بنده د خپل رب او خالق عبادت وکړي.

﴿وَمَا لِىَ لَا أَعْبُدُ الَّذِى فَطَرَنِى...﴾

او په ما څه شوي دي (څه مانع دی) چې زه به د هغه ذات عبادت نه کوم چې زه يې پيدا کړی يم .

يو آيت دی چې د دريو خورا مهمو پوښتنو ځوابونه يې راغونډ کړي دي چې انسانان يې حيران کړي دي.

﴿وَمَا لِىَ لَا أَعْبُدُ الَّذِى فَطَرَنِى وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾﴾

او په ما څه شوي دي (څه مانع دی) چې زه به د هغه ذات عبادت نه کوم چې زه يې پيدا کړی يم .(٢٢) (سورة يس:٢٢).

اسلام د ټول عالم لپاره د الله شريعت او قانون دی.

او د اسلام معنا ده چې : بنده خپل ځان الله ته وسپاري، نو الله ته تسليميږي او په طاعت کولو سره ورته غاړه ږدي، او د خپل خالق او مالک پيروي کوي.

الله تعالی فرمايلي دي:

﴿وَمَن يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى...﴾

او هغه څوك چې خپل مخ الله ته وسپاري، په داسې حال کې چې نېکي کوونکی وي، نو يقينًا ده په ډېرې مضبوطې کړۍ باندې منګولې ښخې کړي دي. سورة لقمان

اسلام د ژوند په هر کوچني او لوی کار کې د الله بندګي

کول دي، الله تعالی فرمايي:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٦٢ لَا شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ١٦٣﴾

ته ووايه: بېشکه زما لمونځ او زما قرباني او زما ژوند او زما مرګ خاص د الله رب العلمين لپاره دي

د هغه هېڅ شريک نشته او ما ته د همدې (توحيد) حکم شوی دی او زه تر ټولو مسلمانانو اول يم. (سورة الأنعام:١٦٢-١٦٣).

لمونځ مې، قرباني مې، ژوند او مرګ مې خاص د الله رب العالمين لپاره دي، هر څه چې تر سره کوم د الله لپاره يې کوم، زه چې لمونځ کوم؛ د الله لپاره يې کوم، د مور او پلار اطاعت د الله لپاره کوم، لوست او زده کړه د الله لپاره کوم تر څو خلکو ته ګټه ورسوم، او ويده کيږم تر څو سبا ته ځواکمن اووسم پر هغه څه چې الله راته پرې امر کړی دی.

نو دا په هر عمل کې د الله بندګي ده، او دا الله ته د تسلميدو تر ټولو مهمې نښې نښاني دي.

د پوهې لوړه...د هغه اړين شي لوړه چې زمونږ پام ځانته اړوي بل شی يې نشي مړولای پرته له اسلام څخه.

په داسې حال کې چې الحاد د هغه چا لپاره بسنه نه کوي چې پوهيږي چې هغه د مرګ لپاره زيږيدلی.

دغه رساله د الحاد په ستونزو کې يوه علمي او فکري سرچينه ده او د اسلام د اعتبار ځينې شواهد وړاندې کوي.

دا وجبه (غذا) د سوال او ځواب په شکل کې ده...
نو راځي د الله په برکت يې پيلوو

۱- الحاد څه ته وايي؟

ج: الحاد په هر غيبي ځواک له باور کولو څخه انکار دی. ملحد د خالق، نبوت او قيامت څخه انکار کوي.

۲- په الحاد باندې څه شی عيب ګڼئ؟

ج: الحاد د ديني عقيدې په پرتله خورا لوړ باور ته اړتيا لري.

خو دا هغه عقيده ده چې په خيالي انګېرنو او درواغجنو تصوراتو ولاړه ده، د ديني عقيدې برعکس چې په فطري او حتمي محورونو ولاړه ده، چې موږ يې په خپلو سترګو وينو، او فکري لومړيتوبونه او شرعي دلايل دي.

د دې لپاره چې ملحد شې نو بايد لاندې کارونه تصور کړئ: الف- هيڅ شی؛ بل هيڅ شي ته ور اضافه شو او له هغې څخه يو لوی شی رامنځته شو...دا په يوه غوره بڼه، نهايت دقيق او معياري ډول، خورا دقيقې اندازې سره او ستونزمنو حدودو سره کاينات شول .ب- تصادف حيرانوونکي حدود او فزيکي ثوابت رامنځته کړل کوم چې په کائناتو کې ليدل کيږي؛ په داسې حال کې چې د تصادف لپاره دوه شرطونه دی چې ځای او وخت دي، او کائنات پرته له ځای او وخت څخه رامنځته شول! ج- د زمکې لمړي چاپيريال او ګډوډۍ؛ ژوند، باکترياوې او انسان رامنځته کړ، پداسې حال کې چې اوس مهال بشري عقل د نبوغ حالت ته رسيدلی، خو لدې سره

بیا هم نشي کولی چې د ژوند یوه ساده نمونه اختراع کړي. د ټول هغه اخلاقي ارزښتونه چې موږ یې سم ګڼو، او ډیری یې په بشپړ ډول د مادي ضد لوري ته ځي - نو اصلي اخلاق د دنیوي مصلحت پر بنا د مادي بار او تاوان استازیتوب کوي. هغه چې د مادي او د هغې محصولات دي، دا عقلي ناشوني هغه څه دي چې په الحاد (بې دینی) د پیل په موخه پرې باید باور ولري.

هـ- د الحاد لپاره هیڅ منطقي یا مادي دلیل شتون نلري چې د ځمکې د ټولو خلکو د له منځه تللو مخه دې ونیسي.

مادي نړۍ سم او ناسم نه پیژني.

چې داسې ده نو د الحادي مفکورې پر اساس؛ د ځمکې د ټولو خلکو له منځه تلل د هغوی د راژوندي کیدو سره برابره خبره ده.

الحاد هم د باور پر بنسټ ولاړ دی، مګر داسې یو باور چې د پوهې، دلیل، عقل او یا اخلاقو څخه خالي دی.

د خالق د شتون دلیل څه شی دی؟

دلیلونه زیات دی خو په دوو بسنه کوو:

د پیدا کولو دلیل.

د پاملرنې او مهارت دلیل.

د پیدا کولو دلیل څه معنا لری؟

د پیدا کولو د د لیل معنا دا ده چې :

هر شی رامنځته شوی، پدې معنا چې پیدا شوی وروسته

له هغه چې شتون يې نه درلود، نو خامخا به رامنځته کوونکی يعنې پيدا کوونکی لري.

نو پدې اساس به زمونږ سره د پيدا کوونکي پاک ذات پر شتون بې شمېره دليلونه وي.

په کايناتو کې هره ذره د پيدايښت ثبوت دی، لکه څنګه چې هر څه رامنځته شوي په حقيقت کې وجود ته راښکاره شوي، نو دا په يو پيدا کوونکي ذات دلالت کوي.

او که وجود (شتو شيانو) ته وګورې نو دا به درته څرګنده شي چې دا موقتي او بدليدونکی دی؛ نه دايمي او ابدي، لدې امله دا په خپل ځان بسيا نه دی او دا خبره په ذهني توګه تا ددې خبرې منلو ته اړ باسي چې دا يو خالق لري، او پدې سره ستاسو سترګې يوازې د نړی په ليدو سره د نړی خالق ته راګرځي.

لدې امله د قرآن آيتونه ځومره زيات دي چې د انسان پام نړی او زمونږ چاپيره مخلوقاتو ته واوړي، الله تعالی فرمايي:

﴿قُلِ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَن قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ﴿١٠١﴾﴾

ته (ورته) ووايه: تاسو وګورئ په اسمانونو او زمکه کې څه (څه دليلونه) دي او هغه قوم ته آيتونه او وېروونکي ګټه نه رسوي چې ايمان نه راوړي. (سورة يونس:١٠١).

او الله تعالی فرمايي:

﴿أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِم ۗ مَّا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا

بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ﴿٨﴾

آيا دوی په خپلو نفسونو کې فکر ندی کړی، چې الله آسمانونه او زمکه او هر هغه څه چې د دې دواړو په مینځ کې دي؛ ندي پیدا کړي مګر په حقه سره او په ټاکلې نېټې سره او بېشکه ډېر له خلقو څنې د خپل رب په ملاقات خامخا منکران(او کافران) دي. (سورة الروم: ٨).

او الله تعالی فرمايي

﴿أَوَلَمْ يَنظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ...﴾

آيا دوی د اسمانونو او ځمکې په سلطنت (او انتظام) کې غور نه دی کړی او په هغو شیانو کې چې الله پیدا کړي دي) ﴿١٨٥﴾ سورة الأعراف.

نو هر شی چې تازه پیدا شوی نبغ په نبغه د پیدا کوونکي په شتون دلالت کوي.

د پاملرنې او مهارت دلیل څه معنا؟

د پاملرنې او مهارت دلیل معنا دا ده چې:

په مطلق ډول سره په کائناتو کې له کوارکونو - تر ټولو کوچنی مادي کتله لیدل شوې ده، چې اتومي جوړښتونه تشکیلوي - څخه نیولې تر کهکشانونو پورې، یوه اندازه پیچلې دنده لري.

پدې معنا چې یوه تخصصي، مهمه او ځانګړې دنده سرته رسوي.

او په طبیعت کې هره وظیفوي پیچلتیا، په مجرد شتون باندې زیاته مرتبه لري.

نو شتون یوه مرتبه ده.

او د شته شیانو دننه پیچلتیا، په یوازې شتون زیاته مرتبه لري.

او هر څه مو چې چارچاپیره دي په ځانګړې بڼه ډیزاین شوي تر څو ځانګړې دنده سرته ورسوي.

نو هر څو مو چې چارچاپیره دي، په حقیقت کې یوه پیچلې دنده لري.

او وظیفوي پیچلتیا پخپله د جوړښت او پیدا کولو دلیل دی.

نو خامخا یو پیداکوونکی شته.

بیلګه یې: چراغ دی، چې وظیفوي پیچلتیا ښایې.

برقي چراغ له لاندی شیانو جوړ دی :

١ - شمع(ګروپ)

د مسو سیم: چې شمې ته برق ورکړي.

اضافي ګاز: چې د شمې ساتنه وکړي او له شمې او برق سره تعامل و نه لري.

ښېښه: چې د هوا ننوتلو او اضافي ګاز راوتلو مخنیوی وکړي، که داسې ونه شي نو شمه به وسوځیږي.

د چراغ پایه (هولډر) تر څو څراغ له هولډر سره ونښلوي

او بالاخره د بریښنا جریان رامنځته کړي

دلته بریښنايي ځراغ یو پیچلی سیستم لري چې ساده کیدی نشي، له همدې د ټولو په سر کې په زیرک جوړښت باندې دلالت کوي.

هغه څوک چې د ځراغ زیرک جوړښت نه مني او یا وایې چې دا خپله په تصادفي ډول رامنځته شوی، نو باید د دې خبرې لپاره ترې دلیل وغوښتل شي.

نو هغه چا چې ځراغ جوړ کړی د بریښنا په معنا، جریان، د ځراغ په ګټو او د شمې په حساسیت پوره پوهیږي، لدې امله د ځراغ شتون نیغ په نېغه د زیرک جوړوونکي په شتون دلالت کوي، او اتکلي ندی چې ګویا نور ځراغونه شته چې په پوره توګه د دې ځراغونو سره په شکل کې توپیر لري.

د عقلي استدلال د ورته درجې سره، ګورو چې یو فعال پیچلي شی لکه انسان یو خالق لري.

ځراغ له پنځو برخو څخه جوړ دی ...

پداسې حال کې چې انسان په هره حجره کې ٤ ملیارده اجزاوې لري.

څلور ملیارده اجزاوي "حروف" د یو ژوندي ارګانیزم دندې تشکیلوي چې د جنیټیک کو، جینوم یا DNA ورته ویل کیږي، او دا حروف ستاسو د هرې حجرې په مرکز کې موقعیت لري.

نو که فکر کوئ چې د ځراغ پنځه برخې یو جوړونکی لري او تاسو جوړونکی نه لرئ، نو دا ستاسو ستونزه ده.

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ۝٣٥﴾

آيا دوی بې له څه شي پيدا کړی شوي دي، يا هم دوی، پخپله پيدا کوونکي دي. (سورة الطور: ٣٥).

ستاسو په شاوخوا کې هرڅه پيچلتيا لري، او هيڅ شی په طبيعت، اتوم، پورته سيارو ، يا ستاسو په بدن کې شتون نلري، پرته له يوې اندازې وظيفوي پيچلتيا څخه.

د هر اتوم او هرې ذرې وظيفوي پيچلتيا او دنده د کائناتو په هر شی کې شتون لري.

الله تعالی فرمايي

﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ۝١٦٤﴾

يقينًا د آسمانونو او زمکې په پيدا کولو او د شپې او ورځې په بدلېدو او په هغو بېړيو کې چې په سمندر کې يې هغه څه روان کړي وي چې خلقو ته نفع رسوي، او په هغه څه کې چې الله له بره نه راورَولي دي، چې اوبه دي، نو په دې سره يې ځمکه د هغې د مړه کېدو (وچېدو) نه پس ژوندی کړه، او په دې کې يې هر قسمه خوځنده (شيان) خواره کړل، او د بادونو په ګرځولو (راګرځولو) او په هغې وريځ کې چې د اسمان او زمکې په مينځ کې مُسَخَّر کړی شوې ده، خامخا د

(هغه) قوم لپاره نښې دي چې عقلمند وي. (سورة البقرة: ١٦٤).

او په دې اړه آیتونه ډېر دي؛

او پند نه اخلي مګر هغه څوک چې عقل کاروي.

﴿...وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

او پند نه اخلي مګر د صفا عقل خاوندان. (سورة آل عمران: ٧).

څوک چې له خپل عقل څخه کار واخلي او په وجود (د مخلوقاتو د ثبوت په دلیل) کې وګوري او د موجوداتو په کنټرول او دندو (د پالنې او کمال د ثبوت دلیل) کې وګوري نو عقلاً به د خالق د شتون پر استدلال قطعي پریکړه وکړي.

6- ولې د انسانانو او نورو ژوندیو موجوداتو سرچینه لومړني ډېر ساده کائنات ندي؟

ج: دلته دوه ستونزې دي:

لومړۍ ستونزه: دا چې د یو ډول ژوندیو موجوداتو نورو ته د لیږد لپاره یو رغنده دلیل هم شتون نه لري، دا خو لا پرېږده چې دومره لوی حیرانوونکی توپ وو هل شي چې ګویا انسانان له ابتدايي مخلوقاتو څخه منځته راغلي دي.

نو یو ملحد څنګه کولی شي پداسې یو نشت اټکل باور وکړي، او هیڅ مستقیم دلیل و نه مني، او زموږ له عقلي دیني استدلال څخه انکار وکړي؟.

دویمه ستونزه: د لږ تر لږه جین سیټ

مفکورې(Minimum gene set concept) له مخې، امکان نه لري چې هیڅ ژوندی موجود ، که هر څومره ساده وي، له ۲۰۰ جینونو څخه دې کم وي.

او د جینونو لږ تر لږه شمیره دا ده: د جینونو لږترلږه اندازه چې له هغه پرته هیڅ ژوندیزی مخلوق ژوند نشي کولی!

نو هیڅ ژوندی ارګانیزم به شتون ونلري که چیرته د جینونو شمیر له لږ تر لږه څخه د یو جین په اندازه هم کم وي.

جین یو معلوماتي فیته (کاسیټ) دی چې ډیری جینیاتي کوډونه لري چې معلومات کوډ بندي کوي.

د ژوند لپاره لږ تر لږه جینونه اړین دي تر څو، د دې جینونو یوه ډله د انرژۍ لپاره کوډ بندي کوي - ځکه چې له انرژۍ پرته هیڅ ژوندی ژوند نه شي کولای- او د جینونو یوه بله ټولګه د خوړو لپاره کوډ بندي کوي، او ځیني نور بیا د تولید لپاره کوډ بندي کوي، او نور د ژوند د بنسټیزو دندو لپاره کوډ بندي کوي، او همداسې!

ساینس پوهانو د ژوند لپاره د اړینو جینونو د لږترلږ شمیر لپاره محاسبه کړې، او معلومه کړې یې ده چې دا باید له دوه سوو جینونو څخه کم نه وي.

د کریګ وینټر فاونډیشن دې پایلې ته رسیدلی چې د جینونو لږ تر لږه شمیر له درې سوه او دوه اتیا جینونو څخه کم نه وي.[۱]

---

۱ J. Craig Venter Institute (JCVI) conducted a study to find all the essential genes of M. genitalium through global

ساینس پوهانو موندلې چې مایکوپلازما (Mycoplasma)، کوم چې د ځمکې پر مخ ترټولو کوچنی ژوندی موجود دی؛ ٤٦٨ جینونه لري.

که دا یوازې د مادي مسأله وي او بس، او نړۍ یوازې یو فزیکي سیستم وي، نو موږ باید له صفر جین څخه پیل وکړو، که موږ غواړو چې له هایدروجن څخه انسان ته ور انتقال شو!

مګر ساینس موږ ته وايي چې له صفر جین، یو جین، یا حتی سل جینونو په څیر هیڅ شی شتون نلري، ساینس وايي: موږ لږترلږه د معلوماتو لوی سیټ ته اړتیا لرو، که نه نو ژوندی موجود به له پیل څخه څرګند شوی نه و.

په طبیعت کې هیڅ شی ابتدایي ندی، مګر هر سیستم د خپلواکې جذبې سره پیل شوی!

دا حیرانتیا به د معلوماتو په سیستم کې پاتې شي چې د مخلوقاتو له څرګندیدو دمخه یې کوډ بندي کوي، او دا به تل د الحاد په مخ کې یوه خنډینه ډبره پاتې شي، د هغوی په مخ کې به خنډینه ډبره پاتې شي چې د الله تعالی له خالقیت څخه منکر دي.

تاسو د ٤ ملیارده تخصصي معلوماتو مخې ته قرار لرئ - هغه معلومات چې ستاسو د هرې حجرې په نیوکلیوس کې شتون لري - د دقیقو حیاتي دندو د تولید لپاره.

---

transposon mutagenesis. As a result they found that ٣٨٢ out of ٤٨٢ protein coding genes were essential.

نو ملحد دا تصور کاوه چې داسې مخلوقات شتون لري چې له صفر جين څخه پيل شوي، مګر د لږ تر لږه جينونو نظريه د دې تصور د له منځه وړلو لپاره راغله.

ژوندي موجودات د لومړۍ شيبې څخه د کاري پيچلتيا سره راڅرګند شول، که نه نو دوی به له پيل څخه راڅرګند شوي نه و.

7-د پاملرنې او مهارت د مثالونو بيلګې کومې دي؟

ج: بې شمېره بيلګې لري.

چې د زمکې کتابچې ورته بسنه نه کوي.

﴿وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِن بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾﴾

او که په رښتيا سره هره هغه ونه چې په ځمکه کې ده، قلمونه شي، په داسې حال کې چې(سياهي شي) دغه (محيط) بحر، (بيا) د ده مدد نور اوه بحرونه وکړي (نو) د الله کلمات به خلاص نشي، بېشکه الله ښه غالب، ښه حکمت والا دی.

(سورة لقمان: ٢٧).

په کايناتو کې هر اتوم (وړه ذره) د هغه د پاملرنې نښه ده دا چې موږ نن پدې حقيقت پوهيږو او يا سبا.

أ - انسولين - د ګلوکوز هضمولو هورمون - دی چې پانقراس يې ستاسو لخوا د خوړل شوی خوړو په اندازه توليدوي.

ب - د زړه د وينې د پمپ کولو ځواک د هغه انرژۍ سره

مساوي دی چې عضلات ورته د ويستل شوي زحمت په اندازه اړتيا لري

ج - ستاسو د معدې تنګه خوله ترڅو خواړه بيرته ستاسو خولې ته راونه ګرځي چې له امله به يې په تکليف شئ.

د راوتلو بنده خوله ترڅو مو کالي وخت په وخت ناپاکه نه شي.

ای – ستا د کوپړۍ هډوکي تر هغه وخته پوري سره نه ورځي تر څو چي د مور له رحم څخه په خوندي او آسانۍ سره راښکته شوی نه يې، ځکه که چيرې يو ځای شوي وای، نو تر هغه وخته به د مور له رحم څخه راوتلی نه وې تر څو چې هډوکي مات شوي نه وي، او هغه هډوکي تر هغه پورې وده نه کوي تر څو چې د دماغ وده بشپړه شوې نه وي.

و - ستاسو د اعصابو ټول محورونه، کوم چې بريښنايی سيګنالونه ليږدوي، جلا پردې سره پوښل شوي - لکه څنګه چې مور. اوس د بريښنايی تارونو سره کوو - ترڅو بريښنايی سيګنال ټوټه ټوټه، ورک يا ګډوډ نشي.

الکترون په هره ثانيه کې د زر کيلومترو په سرعت سره د نيوکليوس شاوخوا ګرځي، که نه نو دا به د مثبت نيوکليوس سره د جذب د ځواک له امله په نيوکليوس کې راښکته شي او کاينات به له پيل کيدو د مخه سقوط وکړي او دا د اتوم جوړولو لپاره نمونه يی سرعت دی.

H- کله چې دوه هايدروجن اتومونه سره ونخلي ، د هايدروجن ۰,۰۰۷٪ کتله په انرژۍ سره بدليږي، او که دا

اندازه د ۰,۰۰۷٪ پرځای ۰,۰۰٦٪ وي، نو پروټون به د نیوټرون سره یوځای نشي، او کائنات به یوازې هایدروجن پاتې شي، او پاتې عناصر به نه ښکاري، حتی که بدله شوې ده د ۰,۰۰۷٪ پرځای ۰,۰۰۸٪ انرژي ته ورسیږي، یوځای کول به خورا ګړندي وي، چې دا به د کائناتو څخه د هایدروجن سمدستي ورکیدو لامل شي، او ژوند به یې ناممکن کړي. نو شمیره باید د ۰,۰۰٦٪ او ۰,۰۰۸٪ ترمنځ وي.

i- د الکترون ماس (Electron mass) کتله، د نیوټرون ماس(Neutron mass) د کتلې ۰,۲٪ استازیتوب کوي، او دا د اتوم د جوړښت لپاره معیاري کتله ده.

ي- تېغونه له ټوکیدو وروسته نبغ په نبغه د رڼا لور ته مخ کوي او ریښې یې ښکته ځي، ځکه چې تېغونه د رڼا په وړاندې خورا حساس دي، او ټول هغه معلومات چې دوی یې د دندې ترسره کولو ته اړتیا لري د تخم دننه کوډ شوي، او داسې هورمونونه شتون لري چې د نبات پورتنۍ او شاته وده کنټرولوي او د ریښو په لور، او دا ټول هم د تخم دننه کوډ بندي شوي دي.

ک- په داسې حال کې چې تاسو خوږه میوه خورئ او بیا یې وچ کلک او بې خونده زړی له ځان څخه لرې ګذاروئ، پدې کار سره تاسو هغه مېوې ته اجازه ورکوئ چې په خپلو جینونو کې یو نظر واچوي؛ هغه مهال میوه تاسو ته یو خوږ خوند درکوي پداسې حال کې چې خپل جینونه پټوي - کوم چې د هغه د ژوند اصل دی - د وچ او خویه زړي دننه چې تاسو ته نه ښکاري، نو کله چې تاسو دا وچه دانه په زمکه

وغورځوئ تر څو - په کار پيل وکړي- ځکه دا مهال د ميوې د ونې د تشکيل لپاره ورته شرايط برابر شي؛ هغه ونه چې ښاخونو، ونو او ريښو ټولو ته شامليږي د ميوه لرونکي ونې په جوړولو پيل کوي، دا ټول کارونه په هغه نباتاتو کې پيښيږي چې په هيڅ نه پوهيږي.

ل - دې ګونګې او کڼې ميوې ته چا معلومات برابر کړل تر څو ستاسو د خوښې سره سم د خوړوالي اندازه برابر کړي، چې خوړلو ته مناسبه وي؟

بيا: دا زړی (تخم) چا بدرنګ او د نه خوړلو وړ وګرځاوه، تر څو يې له خوړلو ډډه وکړئ او لرې يې وغورځوئ؟

بيا: چا زړی (تخم) له ارثي جينياتي معلوماتو نه ډک کړ تر څو د ټولو توضيحاتو او دندو سره يو نوی نبات وزيږوي؟

م - په وروستيو کې ښکاره شوه چې: هغه ذاتي قصور او بې کاري چې مونږ يې په ښېګڼو کې ژوند کوو؛ په ټوله کې د کائناتو د کتلې زيږنده ده.

ذاتي قصور څه ته وايي؟

که چېرته تاسو په موټر کې سپاره شئ او ناڅاپه موټر ودريږي، څه پيښيږي؟

مخ په وړاندی ټيله کيږي! همداسې نده؟

همدې ته بې کاري او ذاتي قصور وايي.

که زمونږ د نړۍ ذاتي قصور د اوس په پرتله لږ وای، د هوا ساده باد به کولی شول چې ډبرو ته حرکت ورکړي، او لکه دا زمونږ د نړۍ په څېر به په دوامداره توګه په هر ډول

شیانو سره ویشتل کېدو.

که چیرې فعالیت د اوس په پرتله لدې خورا لوی وی چې اوس دی، نو موږ به حتی خپلو ګوتو ته حرکت هم نه شو ورکولی.[١]

د ذاتی قصور پیاوړتیا او یا عدم فعالیت د کتلې سره تړلي دي.

هغه څه چې فزیک پوهان یې حیران کړي دا دي چې (د شیدو لار نومي کهکشان؛ هغه چې زموږ لمریز نظام یې احتوا کړي، یوازې د ٠,١ ملیون په واسطه د عدم فعالیت په کنټرول کې برخه اخلي، پداسې حال کې چې د ځمکې کتله یوازې د ٠,٠٠١ په ملیون کې د عدم فعالیت په کنټرول کې ونډه لري.

نمونه ایی عدم فعالیت؛ هغه چې پر مټ یې موږ ژوند کوو، او د هغې له لارې موږ خپل ټول فعالیتونه تر سره کوو، هغه د ټولو کائناتو د انرژی د ټولګې محصول دی.

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾﴾

او موږ اسمان او ځمکه او هغه څه چې د دواړو په مینځ کې دي داسې نه دي پیدا کړي، چې باطل (او عبث) دي دغه (باطل پیدا کول) د کافر شوو خلقو ګمان دی، نو دا د کافر

---

[١] Nature's Destiny: How the Laws of Biology Reveal Purpose in the Universe, Michael Denton.

شویو خلقو لپاره له اوره هلاکت (او عذاب) دی . (سورة ص:۲۷).

هر څومره چې ساینس پراختیا مومي، په هماغه کچه د حکمت معجزې او د مخلوقاتو باریکیانې راڅرګندیږي.![1]

ن- او کله چې سترګو ته پام وکړو څه به ومومو:

هغه (لوی) نعمت چې ارزښت یې نه اندازه کیږي.

﴿أَلَمْ نَجْعَل لَّهُ عَيْنَيْنِ﴿٨﴾﴾

آیا مونږ ده ته دوه سترګې نه دي ورکړي. (سورة البلد:۸).

د سترګو دقت (ریزولوشن): د پنځه سوه او شپږ اویا میګا پکسل سره برابر دی.

سترګې په نړۍ کې تر ټولو پاک لینز لري.

په شبکیه کې د نور اندازه کوونکی له نیم ملیمتر مربع څخه زیات ندی، او پدې سره د لس میلیونه رنګي درجو تر منځه له بېلابېلو بُعدونو څخه توپیر کوي، دا په حقیقت کې یوه معجزه او په زړه پوری الهی خلقت دی.

او کله چې تاسو خپل مخ ته یو څه وګورئ او رڼا د سترګې په کسي باندې تیریږي، پدې وخت کې ډېرې پیچلې کیمیاوي پروسې ترسره کیږي چې په پایله کې یو بریښنایی جریان تولیدوي، دا جریان ستاسو د سترګو د کسي څخه ستاسو دماغ

[1] دا مسأله مایکل ډینټون په خپل کتاب: قدر الطبیعة کې په تفصیل سره څیړلې او دا کتاب د دارالکتب له ژباړل شوو خپرونو څخه دی.

ته د عصبي تارونو له لارې لیږدول کیږي، او دماغ دلته د دې برېښنايي جریان د فریکونسۍ تګ راتګ تشریح کوي چې دا یو لید دی، ته به وایې چې دا دماغ مخکې له مخکې یو بشپړ د لغاتو قاموس لري چې برېښنايي جریان په لید سره بدلوي هغه څه چې تاسو یې ګورئ.

یو حیرانوونکی شی که تاسو یې په اړه فکر کړی وي!

تصور وکړئ: دا دماغ چې له هډوکو جوړ په تیاره بکس دننه پروت دي - دغه تیاره بکس کوپړۍ ده.

او یوازې برېښنايي جریان ستاسو دماغ ته رسیږي.

نو دماغ څنګه دا جریان د لیدلو په توګه تشریح کوي؟

(دماغ) څنګه تاسو ته لید درکړ؟

دا معجزه په یوه شیبه کې تر سره کیږي، یوازې همدومره چې سترګې دې پرانیزې او وګورې.

عین خبره د اوریدو په اړه هم ده:

لکه څنګه چې د غږ موجونه ستاسو د غوږونو پردې ته ننوځي، د غوږ پرده یې له څپو څخه په میخانیکي حرکت بدلوي، دا میخانیکي حرکت بیا د غوږ په منځ کې د دریو کوچنیو هډوکو له لارې داخلي غوږ ته لیږدول کیږي، کوم چې دا په برېښنايي جریان بدلوي.

دا برېښنايي جریان اوس له داخلي غوږ له منځ څخه دماغو ته لیږدول کیږي، ترڅو دماغ د دې برېښنايي جریان په غږونو کې توپیر پیل کړي، نو تاسو کولی شئ غږ واورئ!

دا ټول هم د یوې ثانیې له یوې برخې څخه په کمه موده کې تر سره کیږي   {او الله تاسو د خپلو میندو له خیټو نه راوویستئ، په داسې حال کې چې پر هېڅ شي نه پوهېدلئ او تاسو ته یې غوږونه او سترګې او زړونه در کړل، د دې لپاره چې تاسو شکر وباسئ)). سورة النحل (٨٧) سورة النحل.

تصور وکړئ چې دماغ هره شیبه د سترګو، غوږونو، لمس، خوند، بوی او د بدن له مختلفو برخو څخه په زرګونو برېښنایی سیګنالونه تر لاسه کوي، ترڅو د دې ټولو سیګنالونو ترمنځ په ډېر دقت ډول سره توپیر وکړي.

﴿هَٰذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ ۚ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴿١١﴾﴾

دغه د الله مخلوق دی، نو تاسو (ای مشرکانو!) ما ته وښایئ څه شی دی هغه چې دغو (بتانو) پیدا کړی دی، چې غیر له هغه (الله) نه دي، بلکې ظالمان په ښکاره ګمراهۍ کې دي. (سورة لقمان: ١١).

﴿...صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾

(وګورئ) کاریګري د الله هغه چې هر شی یې محکم کړی دی، بېشکه هغه ښه خبردار دی په هغو کارونو چې تاسو یې کوئ. (سورة النمل: ٨٨).

څوک دی هغه چې د الله له نعمتونو دې یو وشماري؟

ستاسو په بدن کې د هر بند او هر هډوکي په اړه فکر وکړئ کوم چې تاسو ته اجازه درکوي چې په اندازه یې حرکت

وکړئ!

د هغه خویه بندونو په اړه فکر وکړئ چې تاسو ته اجازه درکوي حرکت وکړئ پرته لدې چې هډوکي یو له بل سره د احتکاک له امل وخوړل شي، هغه بندونه چې الله تعالی په کې د مایع په څیر غوړ جمع کړي لکه د ماشینونو په پرزو کې چې (ګریس) کارول کیږي!

د الله پاک په نعمتونو کې فکر وکړه، پداسې حال چې غور کوونکی او د هغه پر نعمتونو شکر ویستونکی یې.

د الله نعمتونه بې شمیره دي.

﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٢٠﴾﴾

آیا تاسو نه دي کتلي چې بېشکه الله تاسو لپاره په کار اچولي دي هر هغه څه چې په آسمانونو کې دي او هر هغه څه چې په ځمکه کې دي او پر تاسو باندې یې خپل نعمتونه، چې ظاهري او باطني دي پوره کړي دي او په خلکو کې ځینې هغه دي چې د الله په اړه جګړه کوي، بې له علمه او بې له هدایته او بې له روښانه کتابه. (سورة لقمان: ٢٠).

٨- ځینې ملحدان د پاملرنې دلیل باندې نیوکه کوي، وایي داسې شیان شته چې مثالي نه دي، لکه: ناروغي او زلزله؟

ځواب: په کایناتو کې د کاملو شیانو نشتوالی، د ملحد په

وینا، د بشپړتیا شتون نه رد کوي.

بلکه دا پدې سره د بشپړتیا شتون تائیدوي.

که په ټوله کې مهارت اصل او اساس نه وي، ملحد به د غیر ماهره شیانو شتون اصلا نه و احساس کړی.

نو څنګه تاسې پداسې یوه نړۍ کې چې تصمیم پکې نه وي؛ په تصمیم کې د عیب خبره کوئ؟

دا چې دوی یې په عدم مهارت سره نوموي نو دا د پوهې کمي ده او یا د شیانو د حکمت په درک کولو کې کموالی ده.

مؤمنان دا نه وايي چې کاینات کامل دی، او هیڅ آفت پکې نه رامنځ ته کیږي، لکه وايي: کائنات بشپړ دي نو هیڅ شی پکې پرته له هدف څخه نه رامنځ ته کیږي.

د ملحد دریځ د هغو کسانو په شان دی چې په فضایي بېړۍ کې له مهارت څخه انکار کوي ځکه چې په هغه کې په زیاته اندازه نفتي مواد شته چې کېدای شي هره شیبه بیړۍ ته چاودنه ورکړي. ![1]

او نړۍ داسې نده جوړه شوې چې تلپاتې او همیشنۍ نړۍ دې وي، او مونږ داسې نه یو جوړ شوي چې معبودان وګرځو.

بلکه زمونږ جوړښت داسې شوی چې په خیر او شر سره و ازمایل شو.

﴿...وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ۖ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾

---

[1] په عصري فلسفه کې د مذهب د انتقاد پدیده، دکتور سلطان العمیری، د دکتورې رساله ده.

او مونږ تاسو په شر او خير سره ازمايو، ازمايل، او تاسو به خاص مونږ ته راګرځول کيږئ. سورة الأنبياء.

ښه او بد او هره فتنه چې د الهي حکمت او ارادې په چوکاټ کې ګرځي.

۹- کوم څنډ به وي که چېرته يو مادي سبب شتون ولري چې نړۍ يې رامنځته کړې وي؛ د بېلګې په توګه: يو بل تمدن، او يا يو بل شی؟ ولې په ځانګړې توګه ابدي معبود؟

ج: يو قاعده ده چې د اسلامي علماوو له خوا څه دپاسه زر کاله مخکې رامنځته شوې ده، دا قاعده وايي: د کارکونکو تسلسل د يو کار د نه واقع کېدو لامل ګرځي.[١]

په عاملانو (کار تر سره کوونکو) کې ترتيب، يعنې: د ډېرو جوړوونکو شتون، او پدې پوښتنه کې مونږ سره يو بل تمدن شته او يو بل تمدن چې له دوی وړاندې يې توليد درلوده او بل تمدن چې لدی ټولو وړاندې يې توليد درلوده او همداسې نور... دا يو ترتيب دی په جوړوونکو (خالقانو) کې.

دا پرله پسې والی خامخا د کارونو د نه تر سره کولو څنډ ګرځي.

د کارونو نه تر سره کېدل يعنې: لکه د کايناتو، انسان او داسې نورو مخلوقاتو نه رامنځته کېدل.

---

١ په عصري فلسفه کې د مذهب د انتقاد پديده، د. سلطان العميري، د دوکتورا رساله.

په کارکوونکو کې پرله پسې والی د کايناتو او موجوداتو نه راښکاره کېدو ته زمينه برابروي.

که چېرته د يو تمدن د رامنځته کېدلو لپاره بل تمدن شرط وي تر څو يې رامنځته کړي، او د بل تمدن رامنځته کېدل له هغه وړاندې په بل تمدن پورې تړاو ولري تر څو يې رامنځته کړي او همداسې تر لا يتناهي پورې، نو نه به دا تمدن رامنځته شي او نه لدې وړاندې بل، او بالاخره نه به وجود رامنځته شي او نه کوم بل څيز.

ځکه د هر تمدن رامنځته کېدل له هغه وړاندې د بل تمدن پورې تړلي دي او په همدې ډول به هيڅکله نه کوم تمدن رامنځته شي او نه کوم بل شی.

نو پرته له لومړني ابدي خالق څخه بله لاره نشته؛ هغه چې ټول شيان يې پيدا کړي دي.

که چيرته يو اوږد ځنځير وي او په ځنځير کې هره کړۍ له هغې مخکې د بلې کړۍ پورې تړلې وي، نو هيڅ ډول مخلوقات، پيدايښت او موجودات به پيدا نه نشي، ځکه چې د يو کاريګر شتون به له هغه وړاندې د بل کاريګر پورې تړلی وي او مخکنی به له هغه وړاندې د دواړو پورې تړلی وي او همداسې ورپسې... او پدې توګه به هيڅ شی پيدا نه شي.

نو ځنځير بايد خامخا په يو ځای کې ودريږي.

دلته موږ د لومړي خالق په شتون باوري کيږو؛ هغه چې هيڅ شی ورڅخه مخکې نه دی!

۱۰- موږ هغه قوانین پېژنو چې کائنات اداره کوي او موږ د زلزلو لاملونه هم ښه پېژنو، نو کله چې قوانین پېژنو ولې خالق ته اړتیا ولرو؟

ج: ملحد ګمان کوي چې قوانین د کایناتو د پیدا کولو او ظهور لپاره بسنه کوي، او ځینې ملحدان د "جاذبې د قانون" په نظریه تکیه کوي چې ګویا دا د کایناتو د ظهور لپاره کافي دی، که څه هم دا ادعا د جاذبې د قانون په سرچینه کې په مجرد فکر کولو سره په خپل ذات کې ناچله ده، یا دا چې چا قانوني کړ، او یا چا د مداخلې او د اغیزې د ښکاره کېدلو صفت ورکړ.

د لومړنیو مثل شوو چارو څخه صرف د جاذبې د قانون له مخې ناشونې ده چې د بلیارد توپ دې په خپله ولوبیږي.

قانون په خپل ځان کې له هر څه څخه عاجز دی تر دې چې یو شی ښکاره شوی نه وي.

د جاذبې قانون به د بلیارډ توپ تولید نکړي، مګر یوازې هغه ته حرکت ورکوي کله چې ښکاره شي او د بلیارډ لرګي سره ووهل شي.

نو د جاذبې قانون یو خپلواک شی ندی، بلکې د طبیعي پیښې وصف ده.

او د جاذبې قانون به د بلیارډ توپ ته پرته له هغه ځواک څخه حرکت ورنکړي چې د بلیارډ په لرګي کوم فشار راوړل کیږي او حرکت ورکوي، او یوازې دلته د بلیارډ توپ حرکت کوي او د جاذبې د قانون اغیز څرګندیږي.

مګر يو ملحد فکر کوي چې د جاذبې د قانون شتون د بليارډ توپ، بليارډ لرګيو او د توپ لوبولو لپاره کافي دی!

د دې کائناتو د ظهور په سبب کې کوم يو دليل او منطق ته نږدې دی: خالق يا قانون؟

په ورته ډول، د موټر د انجن دننه د احتراق (سوځيدلو) قوانين دي چې هيڅکله به د موټر انجن رامينځته نه کړي.

که موږ د موټر ماشين ته د داخلي احتراق قوانين وراضافه کړو، نو موټور به هم کار ونکړي، نو دلته بايد بنزين شتون ولري، کوم چې انرژي ورکوي، او د احتراق لپاره بايد يوه سپرغۍ شتون ولري، او مخکې له دې بايد ماشين شتون ولري، او يوازې دلته د داخلي احتراق قوانين ځرګنديږي او موټر کار کوي!

دا معقوله نده داسې فرض شي چې د داخلي احتراق قوانين د موټور، د احتراق سپرغۍ، ګازو، بنزينو، د موټر چلوونکو او لارې لپاره بسنه کوي.

نو هغه مفکوره چې قانون د کائناتو د ظهور د تشريح لپاره بسنه کوي دا هغه نظر دی چې په هيڅ شی کې د ذهن سره اړخ نه لګوي.

سربيره پردې، که موږ دا مفکوره فرض کړو، دا به موږ ته د عاملانو لړۍ (تسلسل) ته وروګرځوي چې موږ د تېرې پوښتنې په ځواب کې تشريح کړې، نو دا قانون چا رامينځته کړی او چا پيدا کړی، او که دوی ادعا وکړي چې دا بل قانون دی، موږ به د عاملانو لړۍ (تسلسل) ته بيا وروګرځوي کوم

چې وايي هيڅ قانون يا کوم مخلوق به ونه موندل شي.

۱۱- څه شی مانع ګرځي چې تصادف دې د کائناتو د رامنځته کېدو سرچينه وي؟

ج: د تصادف نظريی منل د شونتياوو په اصل ناپوهي ده؛ ځکه چې تصادف دوه نه جلا کيدونکي شرطونه لري.

او هغه: وخت او ځای دی.

تصادف وخت ته اړتيا لري تر څو پکې اغيزه وکړي.

همدارنګه په يو ځای کې فزيکي شتون ته اړتيا لري تر څو خپل تاثير توليد کړي.

ځنګه کولی شو ووايو چې تصادف د کايناتو په جوړولو کې رول لري، پداسې حال کې چې موږ پرته له وخت او ځای څخه منځته راغلي يو؟

د تصادف اغيز به څنګه څرګند شي پرته لدې چې تصادف خپله راڅرګند شي؟

نو تصادف څنګه اغيزه درلودلای شي وړاندې لدې چې شتون ولري، پداسې حال کې چې د وخت او ځای شتون د تصادف لپاره بنسټيز شرطونه دي؟

۱۲- هغه ملحد ته څنګه ځواب ووايو چې وايي کاينات ابدي دي؟

ج: د ترمو ډيناميک د دويم قانون - Second Law of Thermodynamic - له مخې دا ناشونې ده چې کائنات ابدي وي.

د دې قانون د ساده کولو او تشریح لپاره دا مثال وړاندې کوو: که تاسو په خونه کې یو پیاله ګرمې اوبه ولرئ، تودوخه به د ګرمو اوبو څخه د خونې فضا ته خپره شي تر څو د خونې تودوخه د پیالې د حرارت له درجې سره مساوي شي. همدا د ترمو ډینامیک دویم قانون دی، چیرته چې تل د وخت په اوږدو کې انرژي له پورته څخه ښکته لور ته تیریږي.

دا قانون د کایناتو له پیدا کیدو راهیسې هره شیبه د کائناتو په هر شی کې واقع کیږي، تر څو په کائناتو کې د ټولو شیانو د تودوخې درجې سره برابره شي، او کله چې په کائناتو کې د هر څه تودوخه سره برابره شي، هغه څه د کائناتو د حرارتي مرګ -Thermal Death of Universe- په نوم یادیږي رامنځته کیږي. نو که چیرته کائنات تلپاتې ول نو باید سمدلاسه په - حرارتي مړیني سره - ودریدلی وای مګر په حقیقت کې کائنات اوس د اعظمي انټروپي څخه کم حالت کې دی ، او لاهم حرارتی مرګ ته ندی رسیدلي، نو دا ابدي نه دی ، بلکه یو ثابت پیل لري چې وخت او ځای ورسره هم مهاله رامینځته شوي دي.

د همدې قانون له مخې ثابته شوې چې کائنات په لږ تر لږه انټروپي کې پیل شوي، او دا پدې معنا چې کائنات له مخکنۍ بیلګې پرته رامنځته - پیدا - شوي.

نو دا ساینسي قانون په یو اړخ او د الحاد قانون په بشپړه توګه په بل اړخ کې قرار لري.

۱۳ - ولې په خالق باندې د سببيت قانون نه تطبيقيږي؟ يا په بل عبارت: خالق چا پيدا کړی؟

ج: لومړی: پر خالق باندې د خپلو مخلوقاتو قوانين نه پلې کيږي او دا يو منل شوي خبره ده.

که داسې وه نو مونږ به ويل چې: آشپز چا پوخ کړی دی؟ او رنګمال چا رنګ کړی دی؟

نو دا منل شوي ده چې هغه پاک ذات په خپله د وخت او ځای پيدا کوونکی دی، نو هغه څه يې چې پيدا کړي دي د هغوی قانون پرې نه تطبيقيږي.

دويم: دا ريښتيا دي چې هر نوی شی يو پيدا کوونکی لري؛ او دا سمه خبره ده؛ مګر خالق

﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ...﴾

نشته د هغه په مثل هيڅ شی. سورة الشورى.

دريم : خالق نوی ندی - بلکه ابدي دی، نو څنګه ويلی شو چې هغه چا پيدا کړی؟[1]

څلورم: خالق بايد ابدي او واجب الوجود وي، که نه نو موږ به په ستونزه کې پريوتي وو چې هغه د " فاعلانو ترتيب دی د کوم پايله چې خامخا د کارونو نه ترسره کيدل راوځي، دا هغه څه دي چې لږ وړاندې مو په بشپړه توګه تشريح کړل، نو خامخا بايد لومړنی واجب الوجود خالق شتون ولري.

---

[1] الخالق ليس حادثا.

۱۴- کائنات خورا لوی دي؛ موږ څنګه کولی شو پخپل دې وړوکي حجم سره پدې پراخه کائناتو کې د بسنټ یا مرکز حیثیت ولرو؟!

ج: ملحد بې ځایه انګیرنه کوي او وایي: سره لدې چې کائنات لوی دي، نو انسان په دې کایناتو کې مرکز نه دی!

دا انګیرنه یو مقدمې ته لاره هواروي: څرنګه چې کرنیزه زمکه پراخه ده او بزګر خورا کوچنی دی، نو: هغه یې مالک نه دی!

خبره په مطلق ډول د اندازې نده.

سره لدې چې اخلاق کومه فزیکي اندازه نلري، ولې بیا هم د درندو او سپکو خلکو تر منځ د توپیر لپاره تر ټولو ستر معیار دی.

لدې امله خلک په اخلاقو سره تلل کیږي.

نو د حجم او اندازې خبره اصل ندی.

راځئ چې دا مثال وړاندې کړو: که چېرته یو پاچا ولرو او دا پاچا خپل زوی ته ځیني وصیتونه او نصیحتونه وکړي، او پدې اړه ورته یو لیک ولیکي، نو آیا شوني ده چې ځوک دې اعتراض وکړي او ووایي: څنګه کیدی شي چې یو پاچا دې بې حسابه او په میلونونو جریبه پراخه زمکې ولري او بیا دې خپل یو کوچني زوی ته په پاملرنې سره دا هر څه هغه ته ورکړي سره لدې چې د زوی حجم او اندازه یې د جایدادونو په پرتله په ملیون کې د یو فیصد په اندازه هم نده.

او الله تعالی لره تر ټول لوړ صفات دی.

نو آیا دا په حقیقت کې معقول اعتراض دی؟

نو خبره د اندازې او وزن نده.

بیا آیا دا کائنات په ملیاردونو ځلې د ستنې له سر څخه له کوچنۍ نقطې ندي پیل شوي، لکه څنګه چې د نړۍ ټول فزیک پوهان دا مني ؟

نو اندازه نسبي خبره ده.

نو ملحد ته څه تاوان دی پدې کې چې الله تعالی د خپلې خوښې مطابق هر رنګ چې وغواړي یو څه پیدا کړي؟

آیا الله تعالی د سرچینو له کمبود سره مخ دی، تر څو یې په اندازه مصرف کړي؟

الله جل جلاله تر هغه ډېر لوی دی.

لیکن آیا واقعا موږ پدې کائناتو کې د مرکز حیثیت لرو؟

هو، ته ای انسانه : په الهي مکلفیت سره پدې کائناتو کې مرکز یې.

او الهي مکلفیت: دین دی.

دین هغه امانت دی چې تا اخیستی دی، او دا ترټولو لویه ازموینه ده چې په ادا کولو یې ته مکلف یې.

نو ته اې انسانه د الله تعالی پر بندګۍ مکلف یې او پدې سره به ته د دې کائناتو مرکز وګرځې، نو ته د دې کائناتو مرکز یې خو په حجم، ځواک او وړتیاوو نه؛ بلکې په الهي مکلفیت سره.

او ته د نیکۍ کولو او بدیو پرېښودلو توان لرې ... هغه

ځوک چې د ایمان او کفر دواړو توان لري.

موږ ټول پوهیږو چې مکلف یو، که وغواړو او یا ونه غواړو!

ملحد، مومن او اګنوستیک هر یو پوهیږي چې مکلف دی او د الهي مکلفیت احساس کوي، او د اخلاقي ضمیر له رنځ ځخه کړیږي، او پوهیږي چې د هغه دننه: وکړه او مه کړه ... ښه کوه او بد مه کوه، مونږ هر یو د خپل ځان پر حقیقت پوه یو چې مکلف یو!

مونږ په تکلیفي ډول د دې کائناتو په مرکز کې یو!

همدارنګه، موږ د دې کائناتو په مرکز کې په ادراکي او شعوري بڼه یو، موږ پوهیږو، احساس کوو، منطقي یو او د خپل موجودیت پر حقیقت او زموږ په شاوخوا کې د کایناتو پر حقیقت پوهیږو، او موږ د خپل شتون په معنی ښه پوهیږو.

موږ غوښتونکي یو، په ګناه نیوونکي یو، مکلف یو، حساب به راسره کیږي.

موږ هغه مخلوق چې (د الله لخوا) په پاملرنې سره په حیرانوونکي توګه چمتو کول درک کوو، مونږ هغه ځوک یو چې (الهي) زیرکتیا ته مو پام دی، مونږ هغه ځوک یو چې د هغه څه په ترسره کولو قادر یو راسپارل شوي، او یا دا چې له مکلفیت ځخه انکار وکړو، موږ د ایمان او کفر توان لرو.

مونږ د دې کائناتو په مرکزیت کې یو.

﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن

﴿يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ ۖ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾﴾
بېشکه مونږ آسمانونو او زمکې او غرونو ته امانت وړاندې کړ، نو دوی د ده له پورته کولو نه انکار وکړ او له ده وویرېدل او انسان دغه (امانت) پورته کړ، بېشکه دغه (انسان) ډېر ظالم، ډېر نادان دی. (سورة الأحزاب: ٧٢).

١٥ - ځينې ملحدين وايي: سيارې ډېرې دي، نو د احتمالاتو د نظريې له مخې طبيعي ده چې د ژوند لپاره دې مناسبه سياره شتون ولري... آيا دا استدلال صحيح دی؟

ج: د ډېرو سيارو شتون د پاملرنې پر دليل د انتقاد سره څه تړاو لري؟

خبره د لومړنيو موادو نه ده.

داسې نده چې زه پداسې يو ځنګل کې اوس چې له ټولو سبزيجاتو، ميوو او حيواناتو ډک وي، دا پدې معنا نده چې د ځنګل په مينځ کې دې ناڅاپه زما په وړاندې د خوندور پخلي د خوړو لوښی راښکاره شي؛ خبره د خامو موادو نده!

همدا رنګه د نړۍ په دښتو کې پريمانه شګې پدې معنا ندي چې زه دې په دښته کې له شګو جوړ ډيجيټلي پروسيسرونه او اليکترونيکي چپسونه خپل خوا او شاته په هر ځای کې په دښته کې ومومم.

نو خبره د خامو موادو نده؛ خبره د جوړښت او زيرکتيا ده Know how.

يوازې د ستورو د ټولګې شتون د دې لپاره بسنه نه کوي

چې تر منځه دې پداسې زیرکتیا سره یو ستوری راښکاره شي لکه زمکه.

خبره د کلکوالي، وجود ته راوړلو او هنري جوړښت ده.

﴿...صُنْعَ اللَّهِ الَّذِى أَتْقَنَ كُلَّ شَىْءٍ...﴾

(وګورئ) کاریګري د الله هغه چې هر شی یې محکم کړی دی، بېشکه هغه ښه خبردار دی په هغو کارونو چې تاسو یې کوئ. سورة النمل

د ډیری نورو سیارو شتون په مطلق ډول سره د زمکې په کره کې د ژوندون شتون نه توجیه کوي.

د نورو سیارو شتون په تاسو کې د څلور ملیارده حروفو جنیټیکي کوډ نه توجیه کوي، کوم چې ستاسو ټولې دندې، ارګانونه او هورمونونه په حیرانوونکې توګه کنټرولوي، وړاندې لدې چې تاسو په خپله شتون ولرئ!

ژوند معلوم - شی - دی، کومه ماده نده.

او که یو ملحد او زه یوې سیارې ته پورته شو او یو پیچلی ماشین مو کشف کړو چې په اغیزمنه توګه زیرکتیا سره کار کوي، او حتی که موږ لاهم د هغې په دنده نه پوهیږو، آیا د دې ماشین له جوړوونکي یوازې پدې پلمه انکار کېدلی شي چې مونږ په یوه لویه سیاره کې ژوند کوو؟.

نو کله چې موږ دا ماشین وګورو، ذهني وجدان یا فطري عقل ما او ملحد دې وینا ته هڅوي چې یو پیاوړی پیدا کوونکی ذات شته.

ځوک چې لدې فکري وجدان څخه انکار کوي، هغه ځوک دی چې له پیدا کوونکي څخه انکار کوي، نو له هغه څخه دلیل غوښتل کیږي، نه هغه ځوک چې (خالق) ثابتوونکی وي.

په دې ښکلي حیرانوونکو کائناتو کې ملحد هغه ځوک دی چې باید ثبوت وړاندې کړي، نه مومن!

اګنوستیک ملحد کارل سیګن یوځل د "رابطې/Contact" په نوم یو ناول ولیکه ، په کوم کې چې هغه وایي چې ساینس پوهان ځنګه له زمکې د باندې د فضایی زیرکتیا په لټه کې دي.

په افسانوي ناول کې، ساینس پوهانو د لومړیو نمبرونو یوه اوږده لړۍ کشف کړېده چې له فضا څخه دباندې نه راځي؛ او ځکه چې دا ابتدايي ترتیب یو ځانګړي ریاضیاتي ارزښت لري، داسې ارزښت چې یو ډول ترتیب زیږوي، دا د دې پایلې لپاره کافي ذهني دلیل پر دې چې دا پیغام د بل تمدن څخه راغلی و چې هڅه یې کوله له موږ سره اړیکه ونیسي!

د حیرانتیا وړ خو دا ده چې کارل سیګن چې یو مشهور اګنوستیک دی، مګر د هغه ذهن د دې حقیقت منلو ته چمتو دی چې د کوچني پیغام پیچلتیا او ترتیب د تخلیق او مهارت پر دلیل باندې ثبوت دی!

یوازې د لومړنیو شمیرو لړۍ چې د یو لوی تمدن شتون یقیني کوي؛ تاسو ځنګه د خپل بدن په هره حجره کې ځلور ملیارده حرفونه تشریح کوئ، که چیرې یو حرف کې ګډوډې رامنځته شوې وه نو، یو ناورین به پیښ شوی و؟ تاسو ځنګه

دا ټول مهارت د ملحد غير منطقي ويناوو ته منسوبوئ؟

دا هيڅ عقل نه مني چې د يو ملحد خيالي ويناوي دې د دې مانع وګرځي چې په يو معقول چوکاټ کې د هر څه رامنځته کېدل دې د يو خالق په شتون تفسير کړی شي.

﴿قُلِ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَن قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ﴿١٠١﴾﴾

ته (ورته) ووايه: تاسو وګورئ په آسمانونو او زمکه کې څه (څه دليلونه) دي او هغه قوم ته له آيتونو او وېرونکو څخه کومه ګټه نه رسيږي چې ايمان نه راوړي. (سورة يونس:١٠١).

١٦- ولې ابدي خالق له يو څخه زيات نه شي کېدلای؟

ج: الله تعالی فرمايلي

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا...﴾

که چېرې په دغو (ځمکه او اسمان) کې له الله نه پرته نور معبودان وی (نو) دواړه به خامخا وران شوي وو.

سورة الأنبياء.

د الله سره د نورو معبودانو شتون د کثرت غوښتنه کوي، او کثرت يو بل ته اړتيا لازموي.

او د خالق اړ کېدل - الله مه کړه - د کائناتو نامني لازمي کوي او دا چې خامخا بايد سقوط وکړي ... بالاخرة د کائناتو له منځه تلل لازموي.

د اړمن معبود په شتون کې د کائناتو د بقا لپاره هیڅ تضمین شتون نلري!

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا ۚ فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴿٢٢﴾﴾

که چېرې په دغو (ځمکه او اسمان) کې له الله نه پرته نور معبودان وی (نو) دواړه به خامخا وران شوي وو، نو الله د عرش مالک؛ پاك دی له هغو خبرو چې دوی يې بيانوي.

(سورة الأنبياء: ٢٢).

خالق له اړتیا او کمي څخه منزه او پاک دی، ځکه چې هغه ذات بډای؛ تلپاتې ځواکمن دی.

تېرو -دلایلو- ته دا هم ورزیات کړه: که چېرته په (زمکې او اسمان) کې دوو یا ډیرو معبودانو شتون درلوده، نو عقل وایې چې د جوړجاړې پر ځای به د شخړې احتمال نږدې و، ځکه چې له یو معبود څخه زیات د یوې څخه د ډیرو او څو اړخیزو ارادو او خوښو په معنا ده، او د ارادو زیاتوالی یو بل ته اړتیا لازموي، او دا (حالت) د زمکې او اسمان له منځه تلل لازموي.

او د انسان فطرت په غوښه وایې چې الله یو دی، او که یو فزیک پوه یا غیر فزیک پوه انسان دې کائناتو ته وګوري، نو هغه به یوازې دې کائناتو ته د یو خالق تصور وکړي، او همدا فطرت دی.

ج: تر ټولو سخت ملحد په دې باور دی چې رېښتيا له دروغ ويلو غوره دي، آيا همداسې نده ؟

سخت ملحد پدې باور دی چې امانت له خيانت څخه غوره دی، آيا همداسې نده؟

دا هغه اصطلاحات دي چې د دې نړۍ څخه ندي، او په مادي نړۍ کې هيڅ شی شتون نلري چې د دوی معنا يا غوښتنې توجيه کړي.

نو د رېښتيا معنا څه ده ؟

د امانت معنا څه ده ؟

که موږ د اتوم ژوروالی تحليل کړو آيا موږ به د دې معنی پيدا کړو لکه: رېښتيا او يا دروغ؟

که موږ د کهکشان فزيک يا د هورمونونو کيميا وګورو، آيا موږ به صداقت يا خيانت وګورو؟

دا اصطلاحات د دې فزيکي نړۍ څخه ندي.

مګر حقيقي اصطلاحات دي.

بلکه، دا له سترو کارونو څخه دي.

د يو انسان ارزښت د هغه په اخلاقو دی، نه د هغه د فزيکي اندازې، د هغه د اتومونو شمير، يا د هغه د حجرو د انرژۍ کچه.

د انسان ارزښت د هغه دننه الهی حکم ته د هغه په ژمنتيا کې دی.

پدې ارزښت کې د انسان سره لدې مادي نړۍ څخه هيڅ شی ګډون نه لري.

دلته يو ښه سړی او بل بد سړی دی.

خو ښه غر او بد غر نشته.

موږ امانتداره سياره او غداره سياره نه وينو.

انسان يوازې په معنا سره ارزښت لري، په معنا هدف سره تړاو لري او په معنا وجود سره تړاو لري.

يوازې انسانان او پيريان پوهيږي چې دوی مکلف دي.

او احساس د اخلاقو په معنا ندی مګر زموږ په داخل کې يو برخه د الهي فطرتي تکليف څخه.

نو دين د انسان د پوهاوي لپاره يوه اړتيا ده.

دين يوازينی شی دی چې د اخلاقو معنا توجيه کوي، خو ولې شتون لري، او ولې موږ پر هغې پابندۍ ته اړتيا احساسوو.

يوازينی شی چې اخلاقو ته ښه ورکوي هغه دين دی.

اخلاق يوازې د الهي حکم په چوکاټ کې درک کيدی شي.

دا يوازې د دين له لارې شونې ده پوه شو چې ولې دا په انساني نسل کې فطري دي.

د دين له لارې، موږ د (خپل) شتون په هدف پوهيږو، او موږ پوهيږو چې هغه اخلاق چې موږ يې پيروۍ کولو ته اړتيا احساسوو، حتی که موږ پرې پابندي ونکړو بيا هم دا د الهي مکلفيت يوه برخه ده.

نو دين د بشريت اړتيا ده.

او د همدې دين له لارې موږ پوهيږو چې موږ ولې دلته يو؟

او موږ پوهيږو چې له مرګ نه وروسته به څه وي؟

موږ د وجود (شتون) په معنی پوهيږو.

آيا موږ پوهيږو چې پدې موجوداتو کې زموږ څخه غوښتنه څخه ده؟

نو دين د هغه څه د پيژندلو لپاره اړين دی چې انسان يې بايد تر سره کړي.

نو له دين پرته به توله نړۍ په بشپړه توګه په نابينايۍ او بشپړې نابودۍ بدله شي.

ابن القيم رحمه الله فرمايلي دي: په دنيا او آخرت کې خوشالۍ او کاميابۍ ته له پيغمبرانو پرته بل لار نشته، او په بشپړه توګه د پاک او پليت پيژندل هم ناشوني دي مګر د دوی له اړخه، او د الله تعالی رضايت لاسته راوړل هم ناشوني دي مګر د دوی پر لاسونو باندې؟"[1]

نو دنيا تياره او لعنتي ده، پرته له هغه څه چې د دين او د پيغمبرۍ لمر پرې راختلی وي، لکه څرنګه چې شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله فرمايلي دي .[2]

له دين پرته د وجود مقصد نه معلوميږي، خير او ارزښت

---

[1] زاد المعاد ١-٦٨.

[2] مجموع الفتاوى ١٩-٩٤،٩٣.

معنا نلري.

او پرته له رسالت (پيغمبرانو) څخه نړۍ په يوه ويرونکي ويجاړۍ سره بدليږي.

کله چې دين له منځه لاړ شي او خلک له نبوتونو څخه انکار وکړي، نو انسان به د ستورو په ځېر په ضايع کيدو بدل شي، لکه څنګه چې کارل سيګن وايي، او په حشره لکه سارتر چې وايي[1].

په حقيقت کې به، انسان په کيمياوي کثافاتو بدل شي، او په دقيقه معنا سره په کيمياوي ګندګۍ، لکه څرنګه چې ستيفن هاکينګ وايي.[2]

نو نبوت د وجود يوازينی نبض (د زړه حرکات) دي او له نبوت پرته خورا په زړه پورې اختراعات او خورا خوندور ارمانونه په وحشت بدليږي!

له دين پرته، نړۍ په خپلې ټولې ښکلا سره په وحشتناکه ويرونکو شکلونو بدليږي.

او که له هر ملحد څخه د وجود په اړه هره پوښتنه وکړې

---

[1] Video Source: The Shores of the Cosmic Ocean [Episode 1] Some part of our being knows this is where we came from. We long to return. And we can. Because the cosmos is also within us. We're made of star-stuff. We are a way for the cosmos to know itself. ٠٦ min ٠٤ sec او دا چې انسان حشره ده نو دا سارتر په خپله ناول (د تهوع حالت) کې ذکر کړي دي.

[2] From an interview with Ken Campbell on Reality on the Rocks: Beyond Our Ken, ١٩٩٥

لکه: موږ ولې دلته په دې نړۍ کې یو یا له مرګ وروسته څه دي؟

دا به یا ستاسو پوښتنه په اخوا دېخوا خبرو سره جواب کړي او یا به په بشپړ ډول چپ پاتې شي.

نو دین د انسان د فهم او د اخلاقي ارزښتونو د ضروریاتو د درک لپاره یوه طبیعي اړتیا ده او د وجود په مفهوم او د وجود د مقصد او د الله تعالی د بندګۍ د احساس او د هغه د بندګي درک کول ضروري دي، هغه بندګي چې نجات پرې حاصلیږي.

۱۸- څه شی مانع ګرځي چې دا اخلاق د دماغ یا ټولنې محصول وي؟

ج: مغز کټ مټ د فزیکي نړۍ په څیر د ورته فزیکي برخو څخه جوړ شوی دی!

نو څومره چې دماغ پیچلی وي یا فزیکي جوړښتونه پیچلي وي، نو د صفرونو له مجموعې څخه یوازې یو صفر لاسته راځي.

نو که ماده خیر او شر نه پیژني، دماغ هم همدارنګه دي!

دلته موږ له ملحد څخه پوښتنه کوو: که ټوله مادي نړۍ له اخلاقي پلوه بې طرفه وي او په ښه او بد نه پوهیږي نو د ښه او بد مفهوم څنګه څرګند شو؟

او دویمه پوښتنه: کوم دماغي ممانعت شتون لري چې د ټولو د ځمکې والاو د له منځه وړلو مانع وګرځي؟

څه دماغي ممانعت شتون لري چې د ځارویو پنجرو ته د

بشري توکمونو د ننوتلو مانع وګرځي.

څه دماغي مانع شتون لري چې د ناروغانو، معیوبینو، ضعیفو او کم عمره نسلونو د له منځه وړلو ممانعت وکړي ، لکه هغه څه چې د نازیانو لخوا د T٤ پروژې په ترڅ کې ترسره شول، د اکشن تي فور پروژه-؟[١]

دا هغه پوښتنې دي چې فزیکي دماغ یې په سم یا ناسم سره ځواب نه لري.

دماغ په بشپړه توګه له اخلاقي اړخه بې طرفه دي، ځکه چې هغه پخپله د زمکې له اتومونو څخه جوړ شوي دي.

نو د مغز او اخلاقو ترمنځ هیڅ اړیکه نشته، نه له نږدې او نه له لرې څخه.

خو دا نظریه چې ټولنه د اخلاقو سرچینه ده، دا یو ناشنا نظریه ده، ځکه چې د اخلاقو معنا؛ انسان د انسان په توګه منل دي، نه ټولنه د ټولنې په توګه.

سربیره پر دې، ټولنه د مادې له ورته اجزاو څخه ده، او له همدې امله د صفرونو ټولګه به یو ځل بیا یوازې یو صفر تولید کړي، نو څنګه ټولنه اخلاق تولیدولای شي پداسې حال کې چې د مادي نړۍ سره هیڅ تړاو نلري؟

بیا، که دا ریښتیا وي، او موږ اخلاق د ټولنې محصول وګڼو، نو نازي به د نورو په وژلو کې په حقه وي، ځکه چې د ټولنې نظر و.

---

[١] https://en.wikipedia.org/wiki/Aktion_T٤

کله چې نړۍ د نازیانو د محاکمه کولو پریکړه وکړه، دا پریکړه د دې حقیقت پر بنسټ وه چې اخلاق مطلق دي نه د ټولنې محصول، که نه نو دوی به د نازیانو د محاکمه کولو توان نه و درلودلی، او نه به پوهیدل چې هغه له پیله غلطي کړې ده.

اخلاق له ټولنې جلا دي، نو حق؛ حق وي په ښه ټولنه او فاسده ټولنه کې.

او خطا؛ خطا وي، په ښه ټولنه او فاسده ټولنه کې.

اخلاق یوه معنی لري چې د دماغ او ټولنې څخه اوړي.

۱۹ - د زمکې په تمدن کې له یو څخه زیات معبودان شتون لري، نو ولې په ځانګړي توګه په الله ایمان ټیکانه ده؟

ج: د زمکې په ټولو دینونو کې له الله پرته بل معبود نشته.

له نورو مذهبونو سره زموږ اختلاف دا دی چې دوی د الله سره کوچني معبودان نیولي دي لکه: یسوع او روح القدس په مسیحیت کې، او فشنو، او شیوا او برهما په هندویزم کې ... او داسې نور.

ټول دینونه په یو واحد الله باور لري؛ چې د دوی په نظر د موجوداتو خالق دی.

خو دوی د الله سره نور باطل معبودان جوړوي او زیات نه.

او حتی د مشرکانو بتان هم دوی د معبودانو په توګه نه

ګڼل، دوی یوازې دا په پام کې نیولي چې الله خالق دی، مګر دوی یې دالله له پاره واسطه کول.

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ﴿٦١﴾﴾

او قسم دی که ته له دوی نه پوښتنه وکړې چې آسمانونه او زمکه چا پیدا کړي دي او (چا) لمر او سپوږمۍ مسخر کړي دي؟ دوی به خامخا ضرور ووایي چې الله (پیدا کړي او مسخر کړي دي)، نو څرنګه دوی ګرځولی شي؟

(سورة العنکبوت: ٦١).

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله فرمایلي دي: "او څوک چې د بتانو د عبادت کوونکو په اړه فکر کوي چې دوی دا عقیده درلوده چې بتان نړۍ پیدا کوي یا باران وروي یا دا چې بوټي راشنه کوي او حیوانات یا نور څه پیدا کوي، نو دا انسان د دوی په اړه ناپوهه دی، بلکه بت پرستانو د خپلو بتانو په اړه داسې باور درلوده لکه مشرکان یې چې د قبرونو په اړه لري.[1]

ول ډیورنټ پدې باور دی چې د هندویزم بت پرستي په پای کې پر یو الله ایمان راوړلو ته ورګرځي، هغه د هندوانو د معبودانو په اړه وایي: "دا زرګونه باطل معبودان هغه څه دي لکه مسیحي کلیساګانې یې چې د زرګونو کشیشانو د تقدس او احترام په اړه کوي. د هندو ذهن د یوې شیبې لپاره هم دا فکر نه کوي چې دا بې شمېره معبودان د لوړ واک

[1] مجموع الفتاوی، م۱ ص ٣٥٩.

درلودونکي دي."[1]

په هغه راپور کې - چې په هند کې د انګریزانو د اشغال پر مهال برتانوي حکومت ته سپارل شوی و - راغلي و چې: " کمېټه له څېړني وروسته دې عمومي پايلې ته ورسيده چې د هندوانو لوی اکثریت په یو پورته الله تېنګ باور لري."[2]

الله د ځمکې په ټولو دينونو کې يو دی

﴿...وَإِلَـٰهُنَا وَإِلَـٰهُكُمْ وَاحِدٌ...﴾

او زمونږ معبود او ستاسو معبود يو دی.

(سورة العنكبوت: ٤٦).

او دا بتان او هغه صالحين بنده ګان چې په الوهيت نيول شوي الله ته واسطه کول په خپلو حاجتونو کې بل څه ندي مګر کفري واسطې دي.

﴿...وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى...﴾

او هغه کسان چې له هغه نه غير يې دوستان (کارسازي) نيولي دي (وايي:) مونږ د دوی عبادت نه کوو مګر د دې لپاره چې دوی مونږ الله ته ښه نژدې کړي. (سورة الزمر:٣).

---

[1] قصة الحضارة، ول ديورانت، مجلد٣ ص٢٠٩.
[2] مخکنۍ حواله.

که چیرته څوک یو څه وکړي چې اړتیا ورته نه لري، نو بې ځایه کار یې وکړ! او الله مونږ ته اړتیا نه لري نو ولې یې پیدا کړي یو؟

ځواب: هغه باور چې وایې: اړتیا د بې ځایه کار په وړاندې قرار لري، دا یو بې معنا باور دی.!

ځکه چې اړتیا د حکمت په وړاندې قرار لري نه د عبثیت په وړاندې.

نو یو بډایه او نیک شهرت لرونکی ډاکتر کیدی شي د ډیرو خلکو درملنه وکړي پرته لدې چې د کوم څه اړتیا ورته ولري، بلکه د همغوی د ښېګڼې لپاره یې درملنه کوي، نو مونږ هیڅکله د هغه دې کړنې ته بې ځایه او عبث کار نه وایو!

نو حکمت او د یو کار تر شا لویه اراده د اړتیا او بې عقلۍ په دایره کې نه څرخیږي!

او که لامبو وهونکی د زړه خوږی له امله یو کوچنی وژغوري، نو آیا همداسې به یې هلته پریږدي پرته لدې چې د کوچني کورنۍ ترې مننه وکړي، نو د لامبو وهونکي دې کړنې ته د اړتیا او یا عبث کار په سترګه نه لیدل کیږي، بلکې دا یو سخاوتمندانه عمل، سپیڅلي اخلاق او د قدر وړ هدف دی!

نو د اړتیا او عبث(بې ځایه کړنو) تر منځ تلازم نشته![1]

او په صحیح مسلم کې د قدسي حدیث په روایت؛ الله تعالی

---

[1] ظاهرة نقد الدین في الفلسفة الحدیثة، د. سلطان العمیري، رسالة دکتوراة.

فرمایي:

(يَا عِبَادِي لَو أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَتْقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنكُمْ، مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ، مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا، يَا عِبَادِي إِنَّما هِيَ أَعْمَالُكُمْ أُحْصِيهَا لَكُمْ، ثُمَّ أُوَفِّيكُمْ إِيَّاهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا، فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ وَمَن وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ، فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ).

ای زما بندګانو! که چېرته ستاسو مخکني او وروستني، انسانان او پیریان ستاسو څخه د یو تر ټولو پرهیزګاره انسان په زړه اوسي، دا به زما په پاچاهۍ کې هیڅ شی زیاد نه کړي، ای زما بندګانو! که چېرته ستاسو مخکني او وروستني، انسانان او پیریان ستاسو څخه د یو تر ټولو بد عمله انسان په زړه اوسي، دا به زما له پاچاهۍ څخه څه کم نه کړي، یقینا دا ستاسو کړنې دي چې زه یې تاسو ته شمېرم (لیکم او ثبتوم) بیا یې تاسو ته بدله درکوم، نو چا چې ښېګڼه ومونده، د الله ستاینه دې وکړي او چاچې لدې پرته بل څه ومونده، نو یوازې خپل ځان دې ملامت وګڼي.[1]

الله د مخلوقاتو څخه غني دی (هیڅ اړتیا ورته نه لري).

او زمونږ هڅې، کوښښونه، او عملونه زمونږ د خپل ځان لپاره دي.

---

[1] صحیح مسلم، :۲۵۷۷. شمېره حدیث.

﴿وَمَن جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴿٦﴾﴾

او هغه څوك چې جهاد كوي، نو يقيناً هم د خپل ځان لپاره جهاد كوي، بېشكه الله خامخا غني(ډېر بې پروا) دى، له عالمونو نه. (سورة العنكبوت: ٦).

موږ پوهيږو چې الله په خپل ټولو مخلوقاتو کې حکمت لري، اګر كه موږ له هغې څخه ناخبره يو، او د ډاكټر له حکمت څخه د ناروغ ناپوهي پدې معنى نه ده چې د ډاكټر پريكړې بې ځايه دي.

په الهي حکمت له پوهېدلو څخه د حکمت په ټولو ابعادو پوهېدل نه لازميږي، بلكې په ځينو يې پوهېدل بسنه كوي!

دا زموږ لپاره بسنه كوي پوه شو چې موږ د الله پر عبادت مكلف يو او د الهي حکمت په وجود پوه شو، دا په جمله توګه زمونږ لپاره بسنه كوي، كه نه نو موږ به د هغه چا په څېر يو چې په هر هغه څه كافر كيږي چې پرې نه پوهيږي: ﴿بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ﴾ {بلكې دوى د هغه (قرآن) تكذيب وكړ چې دوى د هغه د علم احاطه نه وه كړې، او دوى ته لا د ده حقيقت نه و راغلى،} د﴿٣٩﴾ سورة يونس.

الله پاک حکمت والا ذات دى او موږ يې د حکمت له مخې پيدا كړي يو.

يوازې الله هغه ذات دى چې د عبادت وړ دى.

نو يوازې الله د عبادت وړ دى، ځكه (الله) هغه ذات دى چې موږ يې له نش څخه پيدا كړي يو، الله پاک فرمايي:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِى خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴿٢١﴾﴾

ای خلکو! د خپل رب عبادت کوئ، هغه چې تاسو یې پیدا کړي یاست او هغه کسان چې له تاسو نه مخکې وو، د دې لپاره چې تاسو پرهېزګاره شئ. (سورة البقرة: ٢١).

او (الله) هغه ذات دی چې موږ ته یې لاربښوونه کړې، او (الله) هغه ذات دی چې شریعت(قانون) یې جاري کړی، هر څه یې اندازه کړي، امر کوونکي او منع کوونکی دی.

﴿...أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ...﴾

خبر شئ! خاص هغه لره دي پیدا کول او حکم کول.

سورة الأعراف.

الله یوازې پیدا کول نه کوي، بلکې هغه حکم فرما هم دی او موږ د هغه پاک ذات امر پر ځای کوو.

عبادت په خپلو بندګانو د الله حق دی، ځکه هغه پاک ذات دی چې موږ یې پیدا کړي یو او موږ ته یې ژوند راکړی، په وخت یې موږ ته روزي راکړې، موږ ته یې لاربښوونه کړې، او خپل پیغمبران یې موږ ته رالیږلي ترڅو مو و ازمایي چې څوک زموږ څخه په عمل کې غوره دی. نو عبادت پر موږ د الله حق دی.

﴿الَّذِى خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴿٢﴾﴾

هغه ذات چې مرګ او ژوند يې پيدا کړی دی، د دې لپاره چې تاسو وازمايي چې په تاسو کې د عمل په لحاظ کوم يو ډېر ښه دی او هم دی ښه غالب، ډېر بخښونکی دی. سورة الملک.

او زموږ ژوند او آخرت له عبادت پرته نه سميږي او له هغه پرته زموږ اخلاق نه سمېږي، عبادت د بې حيايی او فحشا مخه نيسي او په دې سره د خلکو دنيا اصلاح کيږي، زمونږ رب العالمين فرمايي:

﴿...وَأَقِمِ الصَّلَاةَ ۖ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنكَرِ...﴾

او لمونځ قايموه، بېشکه لمونځ (لمونځ کوونکي لره) له بې حيايی او بدکار نه منع کوي. سورة العنکبوت.

او موږ له عبادت پرته جنت نشو ګټلای، ځکه دا په آخرت کې نجات او د دنيا نعمت دی.

عبادت زموږ لپاره او زموږ د خير لپاره دی او دا د الله تعالی په وړاندې پر موږ فرض دی ځکه چې هغه زموږ خالق دی او ګټه يې يوازې موږ ته راګرځي او نيمګړتيا يې هم يوازې مونږ ته راګرځي.

جنت قيمتي دی، نو څوک چې جنت غواړي د هغې لپاره کار کوي، موږ هغه پاک ذات ته محتاج يو، او هغه زمونږ او له ټولو مخلوقاتو څخه مستغني دی.

۲۱ - الله څنګه وپيژنو؟

ج: موږ الله په ډېرو زياتو طريقو پيژندلای شو، خو دلته به څلور لاري ذکر کړو:

لومړی طریقه: موږ د سالم فطرت له لارې الله تعالی پیژنو.

انسان په خپل فطرت سره پوهیږي چې هغه یو خالق لري، نو ته په خپل فطرت سره پوهیږې چې یو خالق لرې چې ته یې په دې شکل، دې اعضاوو، دې تخلیق، او دې حیرانوونکي جوړښت او هنر سره پیدا کړی یې.

همدارنګه انسان په خپل فطرت سره پوهیږي چې دی په عبادت سره خپل خالق ته په رجوع کولو مکلف دی، او په خپل فطرت سره پدې هم پوهیږي چې بې وزله دی او خپل خالق ته په هر وخت کې محتاج دی، او الله تعالی ته د احتیاج احساس د مصیبت پر مهال زیاتیږي.

د الله تعالی د پیژندنې فطرت هغه دی چې ټول انسانان پرې پیدا شوي، الله تعالی فرمایي

﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾﴾

نو ته خپل مخ دین ته نېغ (او برابر) وساته، پداسې حال کې چې حق ته مایل اوسې، (تاسو لازم ونیسئ) د الله هغه فطرت لره چې په هغه یې خلک پیدا کړي دي، د الله تخلیق لره هېڅ بدلون نشته، همدغه سم(نېغ) دین دی، خو د خلکو اکثریت نه پوهیږي. (سورة الروم: ٣٠).

او الله پاک فرمایي:

﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُوا بَلَىٰ ۛ شَهِدْنَا ۛ أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾﴾

او کله چې ستا رب د ادم له اولادې نه د هغو له شاګانو نه د هغوی اولاد راواخیست او دوی یې په خپلو ځانونو باندې ګواه جوړ کړل، (او ورته ویې ویل:) آیا زه ستاسو رب نه یم؟ دوی وویل: ولې نه! مونږ (د دې) ګواهي کوو، (دا د دې لپاره) چې تاسو د قیامت په ورځ و (نه) وایئ چې بېشکه مونږ له دې نه غافله وو. (سورة الأعراف: ١٧٢).

نو وړاندې لدې چې پیدا شو، د الله پیژندنه مو په فطرت کې وه، او الله پاک ته بندګي کول مو په فطرت کې و.

﴿...وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا...﴾

او دوی یې په خپلو ځانونو باندې ګواه جوړ کړل، (او ورته ویې ویل): آیا زه ستاسو رب نه یم؟ دوی وویل: ولې نه! مونږ (د دې) ګواهي کوو.

او نبي صلی الله علیه وسلم په متفق علیه حدیث کې فرمایلي دي:

(مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الفِطْرَةِ).

هیڅ یو ماشوم داسې نشته چې په فطرت باندې نه وي

زيږېدلی .[1]

موږ تول پر همدې فطرت سره پيدا کيږو، او دا فطرت د هر هغه چا لپاره کافي دی چې حق غواړي او پر حق باندې استدلال وکړي او حق ته تسليم شي کله چې ورته ښکاره شي.

او لدې فطرت څخه هيڅوک انکار نشي کولای حتی تر ټولو سخت کافر، په ځانګړي توګه په سختو وختونو کې. ځکه ټول خلک د سختيو پر مهال الله ته رجوع کوي او هغه څه هيروي چې دوی يې شريکوي.

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَن تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ ۖ فَلَمَّا نَجَّاكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ ۚ وَكَانَ الْإِنسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾﴾

او کله چې تاسو ته په سمندر کې سختي درورسيږي (نو هغه ټول (ستاسو له فکره) ورك شي چې تاسو يې بلئ مګر يوازې هغه (الله رابلئ)، نو کله چې تاسو وچې ته وژغوري (،نو) تاسو (له توحيده) مخ اړوئ او انسان ډېر ناشکره دی. (سورة الإسراء: ٦٧).

کله چې يو څوک په سخت مصيبت کې وي او د بربادۍ احساس وکړي، هغه به يوازې يو الله ته بلنه ورکړي او خپل ټول شرکونه به هير کړي؛ او د سختيو پر مهال په دعا کې الله ته دا اخلاص د سالم فطرت لخوا هڅوونه ده؛ کوم په هر انسان کې دننه شتون لري.

يو له امريکايي ولسمشرانو څخه – آيزن هوور – چې په

---

[1] صحيح مسلم، ج: ٢٦٥٨.

دويمه نړيواله جګړه کې د امريکايي ځواکونو قوماندان و وايې، وروسته لدې چې د لوی خطر په وخت کې پوځونه بيرته فطرت ته څنګه ورستنيږي وايي: "په خندقونو کې هيڅ ملحد شتون نلري."[١]

د جنګ پر مهال په خندق کې له الله څخه منکر نشته، ټول الله ته ورګرځي، دا د فطرت هغه حقيقت دی چې ټول انسانان پرې د سختيو پر مهال اعتراف کوي.(١)[٢]

د الله د پيژندلو دويمه لار عقل دی: نو مونږ الله په عقل سره پيژنو.

الله تعالی فرمايي:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ﴿٣٥﴾﴾

آيا دوی بې له څه شي پيدا کړی شوي دي، يا هم دوی، پخپله پيدا کوونکي دي؟ (سورة الطور: ٣٥).

په عقل کې درې امکانات شتون لري چې څلورم نه لري:

لومړی: دا چې موږ پرته له خالق څخه پيدا شوي يو (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ) (يا پرته له کوم شی څخه پيدا شوي دي) او دا ناشونې ده، ځکه چې موږ څنګه پرته له خالق څخه پيدا کېدلی شو؟

---

[١] _https://en.wikipedia.org/wiki/There_are_no_atheists_in_foxholes

[٢] د سختيو پر مهال يې فطرت رابيدار شی.

دويم: دا چې موږ خپل ځانونه پيدا کړي دي (أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ) (يا دوی خالق-پيدا کوونکي- دي) او دا هم ناشوني ده، ځکه څنګه زه خپل ځان پيدا کولی شم وړاندې لدې چې پيدا کړی شم؟

نو په ذهن (عقل) کې دريم احتمال پاتې کيږي، کوم چې آيت ورڅخه چپ پاتې شوی دی، ځکه چې بديهي (احتمال) دی، هغه دا چې مونږ يو خالق لرو چې مونږ يې پيدا کړي يو.

نو مونږ الله په عقل سره پيژنو.

د الله د پيژندلو دريمه لار، د الله په مخلوقاتو کې نظر اچول دي:

د الله په مخلوق کې نظر اچول زمونږ مخې ته د الله لوی عظمت ودروي.

﴿قُلِ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾

ته (ورته) ووايه: تاسو وګورئ په آسمانونو اوځمکه کې څه (څه دليلونه) دي او هغه قوم ته له آيتونو او ويرونکو څخه فايده نه رسي چې ايمان نه راوړي. سورة يونس.

هرڅومره چې موږ د الله زيرک پيدايښت او حيرانوونکي مهارت ته وګورو هومره مو د الله پيژندنه زياتيږي.

دا هغه څه دي چې موږ وړاندې د پيدا کولو په دليل، د پاملرنې په دليل او د مهارت په دليل کې ورڅخه يادونه وکړه.

د الله تعالی د پيژندلو څلورمه طريقه د رسولانو له لارې ده:

او دا د الله تعالی د پیژندلو ترټولو لویه لاره ده هغه دا چې الله تعالی د هغه د رسولانو اوانبیاوو له لارې وپیژنو، پیغمبرانو د الله په اړه خبر ورکړی، او د هغه له صفتونو او ذات څخه یې هم خلک خبر کړي دي، نو د انبیاوو له لارې مونږ الله تعالی په نومونو او صفتونو سره وپیژانده، او پدې پوه شو چې څنګه د الله عبادت وکړو او څنګه ورته ځان نږدې کړو، او پدې هم پوه شو چې څرنګه د الله له عذاب څخه د حساب په ورځ ژغورل کېدلی شو، نو رسولانو خلک د الله عبادت ته راوبلل، یا په بل عبارت: دوی خلکو ته بلنه ورکړه چې بیرته خپل فطرت ته وروګرځي، هغه چې دوی پرې پیدا شوي دي، او په هغه بڼه د الله عبادت وکړي لکه څرنګه یې چې امر کړی.

پیغمبرانو خلکو ته د حق او خلاصون لور ته لارښوونه وکړه.

﴿رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴿١٦٥﴾﴾

او (مونږ لیږلي وو) رسولان، چې زېری ورکوونکي او وېروونکي وو، د دې لپاره چې د خلقو لپاره په الله باندې څه حجت پاتې نشي او الله له ازله ډېر غالب، بنه حکمت والا دی.

(سورة النساء: ١٦٥).

د دغو پیغمبرانو او رسولانو لخوا د الله په اړه معلومات ورکول او د الله په معجزو سره د دوی ملاتړ کول د قیامت په ورځ د الله پر وړاندې د هیڅا دلیل نه جوړوي.

الله تعالی تاسو ته هغه فطرت درکړی چې تاسو پرې خپل خالق پیژنئ، تاسو ته یې عقل درکړی او تاسو ته یې د هغه په مخلوقاتو کې د نظر اچولو توان درکړی، او تاسو ته یې پیغمبران رالیږلي دي، نو ستاسو لپاره د الله په وړاندې هیڅ دلیل او بهانه نه پاتې کیږي.

۲۲- دینونه خو ډېر دي، نو اسلام ولې؟

ج: اسلام د دینونو تر منځ یو دین نه دی.

اسلام په عقیده کې د زاړه عهد د ټولو پیغمبرانو عقیده مني.

اسلام د هغو مذهبونو د تګلارې سمون دی چې منحرف شوي دي، او د زړې عهد نامې د پیغمبرانو د توحیدي عقیدې بیا راګرځول دي.

الله تعالی فرمایي:

﴿شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ۖ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ ۚ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ ۚ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ ﴿١٣﴾﴾

هغه تاسو لپاره هغه دین مقرر کړی دی چې د هغه وصیت یې نوح ته کړی و او هغه چې مونږ تا ته وحي کړی دی او هغه چې مونږ د هغه وصیت ابراهیم او موسٰی او عیسٰی ته کړی و، چې تاسو دین قایم کړئ او اختلاف پکې مه کوئ، په مشرکانو باندې هغه شی ډېر درووند دی چې ته دوی هغه ته

بلي، الله غوره کوي دې (دين) ته چا ته چې وغواړي او د ده په طرف هغه چا ته هدايت کوي چې رجوع کوي.

(سورة الشورى: ١٣).

نو اسلام د نورو دينونو په څېر يو دين ندی، بلکې د ټولو دينونو اصل دی.

٢٣- اسلام څه شی دی؟

ج: اسلام : الله تعالى ته تسليمېدل، غاړه اېښودل او تابعداري کول دي.

الله تعالى فرمايي:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾﴾

او د دين په لحاظ له هغه کس نه څوك زيات ښه دی، چې خپل مخ يې الله ته تابع کړ او هغه نېکي کوونکی و او د ابراهيم-عليه السلام- د ملت تابع شو، چې يوازې په حق پسې تلونکی و، او الله ابراهيم-عليه السلام- لره خليل نيولی دی .

(سورة النساء: ١٢٥).

او د أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّـهِ معنا: يعني الله ته تسليم شو او د هغه ذات تابع شو؛ لوړ او د تقدس وړ دی رب زمونږ،او دا په خلکو کې تر ټولو غوره ديندار دی.

او الله تعالى فرمايي:

﴿...فَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ﴾

نو ستاسو حق معبود يو معبود دى، نو تاسو خاص هغه ته غاړه كيږدئ او عاجزي كوونكو ته زيرى وركړه.

سورة الحج.

او د (فَلَهُ أَسْلِمُوا) معنا دا ده چې : د هغه حكم ته تسليم شول.

له دې آيتونو څخه دا څرګندېږي چې د اسلام مفهوم د الله تعالى په وړاندې مطلق تسليمېدل دي، او د هغه جل جلاله تابع كېدل دي، او په خوښۍ او منلو سره د هغه د شريعت حكمونه پر ځان تطبيقول، او دا د اسلام اصل او حقيقت دى.

اسلام؛ الله تعالى ته د هغه په پريكړو او قوانينو كې تسليميدل دي.

اسلام ټول بشريت ته د الله تعالى دين دى، الله تعالى فرمايي:

﴿إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ...﴾

بېشكه (معتبر) دين د الله په نيز اسلام دى. سورة آل عمران.

اسلام هغه دين دى چې الله تعالى له هغه پرته بل دين نه مني.

﴿وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾

او څوك چې له اسلام نه غير (بل) دين غواړي، نو هېڅكله به هم له ده نه قبول نه كړى شي او دغه كس په اخرت كې له

تاوانیانو څخه دی. (سورة آل عمران:۸۵)

اسلام هغه دین دی چې الله تعالی پرې ټول انبیاء او رسولان رالیږلي دي، د انبیاوو دین یو دی او هغه اسلام دی او ټول انبیاء علیهم السلام په توحید سره راغلي دي، که څه هم د هغوی شریعتونه سره توپیر لري.

الله تعالی فرمایي:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴿٢٥﴾﴾

او مونږ له تا نه مخکې هیڅ رسول ندی لیږلی مګر چې هغه ته به مونږ (دا) وحي کوله چې بېشکه شان دا دی چې له ما نه پرته بل هیڅ حق معبود نشته، نو تاسو زما عبادت کوئ.

(سورة الأنبیاء :۲۵).

پر دې توحید له اسلام پرته بل هیڅ دین پاتې ندی.

اسلام نن ورځ په ځمکه کې یوازینی توحیدی دین دی.

په داسې حال کې چې له نورو شریعتونو سره تړلي ټول شرک لري، لږ یا ډیر، د انبیاوو له وفات نه وروسته او له هغه وروسته چې خلک یې په توحید باندې پرېښودل، خلکو د وخت په تېرېدو سره شرک وکړ او نن ورځ له خالص توحید څخه هیڅ ندي پاتې چې اسلام پرې راتګ کړی؛ پرته له اسلام څخه.

۲۴- آیا په اسلام کې هغو پوښتنو ته ځواب شته چې ذهنونه یې په ځواب کې مشوش او بې ځوابه دي: موږ له کومه ځایه راغلي یو؟ موږ ولې دلته په دې نړۍ کې یو؟ او برخلیک چیرته دی؟

ج: اسلام دې ټولو پوښتنو ته د قرانکریم په یو آیت کې ځواب ورکړی، زموږ پاک پروردګار فرمایلي دي:

﴿وَمَا لِىَ لَا أَعْبُدُ الَّذِى فَطَرَنِى وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴿٢٢﴾﴾

او په ما څه شوي دي (څه مانع دی) چې زه به د هغه ذات عبادت نه کوم چې زه یې پیدا کړی یم او خاص هغه ته به تاسو بېرته بېول کېږئ. (سورة یس:۲۲).

ته له کومه راغلی یې؟ الله پیدا کړی یم (الَّذِي فَطَرَنِي). هغه ذات چې زه یې پیدا کړی یم.

او زه چیرته تلونکی یم؟ زه به الله ته ورځم چې د کړنو حساب راسره وکړی شي (وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ).او هغه ذات چې هغه ته به بیرته ستانه شئ.

ولې دې نړۍ ته راغلې؟ د الله د عبادت لپاره او د دې لپاره چې و ازمایل شم.

ولې د الله عبادت کوم؟ طبیعي خبره ده چې زه د هغه الله عبادت وکړم چې زه یې پیدا کړی یم، ځکه د بنده او د هغه د رب تر منځ د اړیکو طبیعت همدا دی... چې بنده د خپل رب او خالق عبادت وکړي.

﴿وَمَا لِىَ لَا أَعْبُدُ الَّذِى فَطَرَنِى...﴾

او په ما څه شوي دي (څه مانع دی) چې زه به د هغه ذات عبادت نه کوم چې زه يې پيدا کړی يم.

په يو آيت کې د دريو مهمو پوښتنو ځوابونه راټول شوي چې انسان ورته حيرانيږي

﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴿٢٢﴾﴾

او په ما څه شوي دي (څه مانع دی) چې زه به د هغه ذات عبادت نه کوم چې زه يې پيدا کړی يم .(٢٢)(سورة يس:٢٢).

٢٥- ته څنګه پوه شوې چې محمد صلى الله عليه وسلم د الله لخوا رسول دی؟

ج: د اعجازي دلايلو ډيروالی د معنوي تواتر او بشپړ يقين ثرګندونه کوي.

ارسطو په خپلو ټولو (عملي) کړنو سره فيلسوف دی، نه د يوې جملې او يا يو فلسفي تحليل سره.

ابو قراط د هغه په ټولو طبي پروژو سره يو ډاکټر دی، نه په يو عمليات سره چې تر سره کړی يې دی.

په همدې ډول د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه د معجزې په اړه د ثبوتونو کثرت د اخلاقي تسلسل او بشپړ يقين ثرګندونه کوي چې هغه پيغمبر دی.

که د هغه صلى الله عليه وسلم ژوند ليک ته وګورې او ومومې چې هغه رښتونی دی او د ډېرو دښمنو خلکو په اقرار يې په رښتينولۍ مشهور و او هېڅکله په دروغو او بې حيايۍ سره ياد شوی ندی بيا هغه له غيبو څخه خبر ورکوي او ـ څه

چې وايي - همغسې کيږي لکه، هغه څوک چې د پيغمبرانو د هغه د راتګ وړاندوينه کړې وه صلى الله عليه وسلم، د هغه له راتګ څخه سلونه کاله مخکې. دا ټول د هغه د صحيح رسالت معنوی تواتر او مکمل يقين باندی دلالت کوی.

بيا د هغه تر ټولو لوی معجزی به څنګه وي چې هغه راوړی دی، چې هغه قرآن کريم دی ؟

هغه قرآن چې الله پرې د بيان، فصاحت او بلاغت خلک ننګولې دي تر څو د هغه په شان او يا له هغه څخه يو سورت راوړي، نو هغوی داسې ونه کړی شول.

الله تعالى فرمايلي دي

{...لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَن تَفْعَلُوا...}

تاسو (دا کار) ونه کړ او کله به يې هم ونه کړی شيء.

سورة البقرة.

نه يې وکړ او نه يې د کولو توان درلوده.

قرآن کريم اوس هم د مشرکانو او فصيحه خلکو وېناوې ننګوي او په دې ټولو کې دوی د هغه مخالفت کولو ته زړه نازړه دي او پرتله کولو ته زړه نه ښه کوي.

ډاکټر عبدالله دراز رحمه الله وايي: آيا رسول الله صلى الله عليه وسلم له دې ويره نه درلوده چې دا ننګونه به د دوی ادبی ليوالتيا راوپاروي؟

نو دوی د هغه سيالی ته له ويرې سره راوړاندې شول، حال دا چې دوی ټول محتاط وو؛ او هغه به څه کړی وی که

له دوی څخه د فصحاوو یوې ډلې ترون کړی و تر څو یې داسې یوه وینا جوړه کړې وه چې په ځینو برخو کې د قرآن سره ورته والی ولري !

بیا که هغه دې ته زړه ښه کړی و چې د خپل وخت په خلکو باندې دا حکم صادر کړي نو په راتلونکو نسلونو به یې څنګه صادروي؟

دا هغه جرات دی چې که یو سړی د خپل ځان په قدر پوه شي نو هیڅکله به وروړاندې نه شي تر څو یې د قضایی لګښتونو لاس ډک او اسماني خبرونو ډاډمن نه وي، او بیا یې پدې توګه د نړۍ مخې د وروستي قضاوت په ښه وړاندې کړي،او چې هرڅوک یې مخالفت وکړي په ښکاره توګه بې کفایته او ښکاره ناکام دی، دا (ننګوونه) د وخت په اوږدو کې په هر عصر کې همداسې پاتې شي.[1]

دغو مشرکانو ولیدل چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره د جګړې لپاره د لښکرو جوړول او د ګوندونو راغونډول د قرآن سره له مخالفت او نه منلو څخه آسان کار دی لدې چې د قرآن مخالفت وکړي او ننګونه یې ومني، دا د دوی تر ټولو ستره هڅه وه

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ﴿٢٦﴾﴾

او کافران شوي کسان وایي : تاسو دغه قرآن ته غوږ مه

---

[1] النبأ العظیم، د. عبد الله دراز رحمه الله، ٤٤-٤٥. مخ

ږدئ او په (تلاوت د) ده کې شور ماشور اچوئ، بنايي چې تاسو غالبه شيء.(سورة فصلت:٢٦).

تېول عربان او هغه ملتونه چې ننګونه ورته رسېدلې وه و نه توانېدل داسې څه راوړي چې ملحدين او نورو ته تسليت راحت بخښونکی شي.

الوسي رحمه الله فرمايي: تر نن ورځې پورې لدوی نه هيڅ يوه خپلې شونډې په داسې يو صفت او يا موصوف سره و نه خوځولې چې (د قرآن په څېر او يا له هغه څخه يو څه وي).

جبير بن مطعم چې لا مسلمان شوی نه و وايي: ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه واورېدل چې په ماښام کې به يې د الطور سورت لوسته، او کله چې دې آيت ته ورسېد:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ﴿٣٧﴾﴾

آيا دوی بې له څه شي پيدا کړی شوي دي، يا هم دوی، پخپله پيدا کوونکي دي؟

آيا دوی آسمانونه او ځمکه پيدا کړي دي؟ بل: د اضراب د پاره دی:دوی اسمانونه او ځمکه نه دي پيدا کړي، دوی يقين نه کوي.

آيا له دوی سره ستا د رب خزانې دي، يا هم دوی واکداران دي.(سورة الطور:٣٥-٣٧).

و یې ویل: نږدې و چې زړه مې والوځي".[1]

نو په قرانکریم کې داسې حیرانوونکي رازونه شته چې د بشریت روح ته رسیږي.

وګورئ چې څنګه به د مشرکانو ښځې د زیاتې لیوالتیا او تاثیر له امله د ابوبکر د کور خواوشا د قرآن کریم د تلاوت پر مهال راټولېدلې، تر دې چې د قریشو د سرېو سره یې اندیښنه پیدا کړه او وویریدل.[2]

له همدې امله د عربو استازو موافقه وکړه چې قرآن دې نه خپله اوري او نه دې خپلې کورنۍ اوریدلو ته پرېږدي، ځکه په کفر د پاتې کېدو یوازنۍ لار ده.

د قرآن کریم له عجایبو څخه چې نه خلاصیدونکي دي هغه څه دي چې ډاکټر عبدالله دراز رحمه الله په مختلفو وختونو کې د قرآن کریم د آیتونو د نزول په اړه ذکر کړي دي، بیا یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم لخوا د سورتونو په منځونو کې په ځانګړو ځایونو کې د ځینو آیتونو اېښودلو او په نورو سورتونو کې د یو لړ نورو آیتونو ځای پر ځای کولو ته اشاره کړې ده وایې، بیا یې په اخر کې هر یو سورت د یو ځانګړې ساختمان په څېر ښکاري، پر هغه دې الله ورحمیږي بیا وایې: د قرآن د نزول پر مهال په قرآن کې ځینې موضوعات له نورو موضوعاتو څخه په جلاوالي کې زیاتېدل او په تدریجي ډول یې د نورو آیتونو له نازلېدو وروسته خپلواک واحدونه جوړ

---

[1] صحیح البخاري، ح: ٤٨٥٤.
[2] صحیح البخاري، ح: ٣٩٠٥.

کړل او ځیني نور آیتونه یو له بل سره تداخل لري، دا هر څه به د رسول الله صلی الله علیه وسلم د امر سره سم تر سره کېدل او هغه به په خپل نوبت له جبریل علیه السلام څخه لاربښوونې اخستې.

که موږ بې شمیره تاریخونه په پام کې ونیسو - د قرآن کریم د آیتونو د نزول نیټې - نو وبه ګورو چې دې وحې په عمومي توګه په ځانګړو شرایطو او فرصتونو پورې تړاو درلوده، دا موږ دې ته هم اړ باسي تر څو د هغې نېټې په اړه پوښتنه وکړو چې هر سورت پکې د یوې ځانګړې پروسې او خپلواک واحد په توګه تنظیم شوی دی.

لکه قرآن چې د یوې پخوانۍ لړغونې ودانۍ شمېرل شوې ټوټې وې، چې د پخوا په څیر په یو بل ځای کې یې د بیا رغونې اراده شتون ولري، که نه نو څنګه کیدی شي د سملاسي او منظم ترتیب په اړه یې وضاحت ورکړل شي، په هغه برخه کې چې د ډیری سورتونو پورې اړه لري.

مګر د راتلونکو پیښو په وړاندې د داسې پلان جوړولو پر مهال انسان څه ډول تاریخي تضمین، د هغه قانوني غوښتنې، او مطلوب حلونه ترلاسه کولی شي؟ برسېره پر دې چې دا حلونه په کوم ژبني شکل کې وړاندې شي او د دې سورت پر ځای د بل سره اسلوبي مطابقت ولری؟

آیا موږ دې پایلې ته نه رسیږو چې د دې پلان بشپړیدل او په مطلوب ډول یې پلي کول د لوی خالق مداخلې ته اړتیا لري هغه ذات چې د دې مطلوبې همغږۍ د رامینځته کولو لپاره

يوه ځواک لري؟[1]

قرآن د هغه ـ صلى الله عليه وسلم ـ د نبوت د ريښتينولۍ يوه ځپلواکه معجزه ده.

او د هغه ـ صلى الله عليه وسلم معجزې چې په لاس يې ښکاره شوي ډيرى دي ، آن له زرو اوړي ، او لږ وخت پرې تېر شوى، او چا يې چې په اړه مونږ ته ـ معلومات ـ رانقل کړي دي ترټولو ريښتيني او غوره خلک دي.

او دغه راويانو چې مونږ ته يې دا معجزې رانقل کړي دي په ډيرو وړو مسئلو کې درواغو ته جواز نه ورکوي، نو څنګه به پر هغه دروغ ووايي، او هغوى پدې پوهيږي چې چا په قصدي توګه پر هغه درواغ وويل نو هغه دې په اور کې د ځان لپاره ځاى ناستى وټاکي .لکه څرنګه چې هغه ـ صلى الله عليه وسلم ـ پدې اړه خبردارى ورکړى دى.

د هغه ـ صلى الله عليه وسلم ـ ځينې معجزې، په زرګونو صحابه کرامو لېدلي، او ځينې نورې يې په لسګونو ـ صحابه کرامو ـ روايت کړي دي، نو دوى څنګه په دې ټولو کې په دروغ ويلو سره توافق کولى شي؟

د هغه د معجزو يوه بيلګه چې د خلکو د يو لوى ټولګي په حضور کې لېدل شوې: د خرما د تنې مشهور او متواتر حديث دى چيرته به چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغه د پاسه خطبه ويله، کله چې ممبر ورته جوړ کړاى شو او پرې وخوت او په خطبې ويلو يې پيل وکړ، نو د خرما تنې لکه د

---

[1] کتاب مدخل إلى القرآن الكريم، د. عبد الله دراز.

ماشوم په څېر ژړا پیل کړه، تر هغه يې ژړا او فریاد کاوه تر دې چې پیغمبر صلی الله علیه وسلم خپل سینې ته راجوخته کړه او چپ شوه.

دا حدیث له صحابه کرامو څخه: أنس بن مالک، جابر بن عبد الله، عبد الله بن عباس، عبد الله بن عمر، أبی بن کعب، أبو سعید، سهل به سعد، عائشة بنت أبی بکر او أم سلمې رضي الله عنهم اجمین روایت کړی دی.

نو آیا امکان لري چې د صحابه کرامو دا - لوی - شمېر دې سره پدې روایت کې په دروغ ویلو توافق وکړي.؟

لکه ځینې معجزې یې د زرګونو صحابه کرامو په حضور کې لیدل شوي دي لکه: د مبارکو ګوتو له منځونو څخه یې د اوبو راخوټېدل، تر دې چې اودس یې ترې وکړ، او یو زر او پنځه سوه صحابه کرامو وڅښلې، دا حدیث متواتر دی او بخاری او مسلم روایت کړی دی.

د لویو لښکرو د خوراک لپاره د لږ مقدار خوراک زیاتېدل او دا خبره هم له صحابه کرامو څخه په تواتر سره را نقل شوېده، او یواځې بخاري د رسول الله صلی الله علیه وسلم په مبارک لاس د خوراک د زیاتوالي معجزې په خپل صحیح کې په پنځو ځایونو کې ذکر کړي دي.[1]

کله چې د ریښتینولۍ دلیلونه ثابت وي او د هغه - صلی الله

[1] البخاري (١٢١٧)، البخاري (٢٦١٨)، البخاري (٣٥٧٨)، البخاري (٤١٠١)، البخاري (٦٤٥٢). دا ټول بېل بېل واقعات او حقیقتونه دي او دا یوازې په بخاري کې راغلي دي!

علیه وسلم - په نبوت دلالت کوونکې معجزې ډیرې وي، نو یو عاقل سړی څنګه د دې ټولو څخه انکار کولی شي؟

دا د هغه - صلی الله علیه وسلم - د معجزو یو څو نورې وړې بیلګې دي:

رسول الله صلی الله علیه وسلم یوه شپه خبرداری ورکړ چې سخت باد به راوالوځي او خلک یې د خپلو ځایونو څخه له ولاړېدو منع کړل، نو یو سړی پاڅېده او باد پورته کړ تر دې چې له خپل ځای څخه یې لرې په یو ځای کې وغورځاوه.[1]

او رسول الله صلی الله علیه وسلم د نجاشي د مرګ په ورځ د هغه له مړیني څخه خبر ورکړ، او -د جنازې- څلور تکبیرونه یې پرې وویل. .[2]

او رسول الله صلی الله علیه وسلم د عمر، عثمان، علي، طلحه او الزبیر رضي الله عنهم له شهادت څخه خبر ورکړ، او دا چې هغوی به لکه د نورو خلکو په خپلو بسترو کې نه مري.

رسول الله صلی الله علیه وسلم یوه ورځ له ابوبکر، عمر، عثمان، علي، طلحه او الزبیر سره یو ځای غره ته وخوت، نو یوه ډبره وخوځېده، رسول الله صلی الله علیه وسلم غره ته په خطاب کې وویل: آرام شه، ستا د پاسه: له پیغمبر، او ریښتوني او شهید پرته بل څوک نشته.[3]

---

[1] صحيح مسلم، : ۳۳۱۹. شمېره حديث.

[2] صحيح البخاري، :۱۳۳۳. شمېره حديث.

[3] صحيح مسلم، :۲٤۱۷ شميره حديث.

نو هغه د خپل ځان لپاره په نبوت فیصله وکړه، او ابوبکر ته یې په ریښتینولۍ او د پاتې نورو په اړه یې وویل چې دوی به له شهیدانو څخه وي، او هغه څه چې هغه - صلی الله علیه وسلم - فرمایلي و، همغسې وشول.

۱۵۰ حدیثونه داسې شته چې رسول الله صلی الله علیه وسلم له خپل رب نه دعا غوښتې ده او سمدستي یې الله د خلکو په حضور کې دعا قبوله کړې ده![1]

او کله چې د مکې خلکو له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه وغوښتل چې دوی ته یوه نښه وښیي، نو سپوږمۍ یې دوه برخې وروښودله، تر دې چې دوی یې په منځ کې حرا ولید، دا حدیث متواتر دی. یعنې د اعتبار په لوړه درجه کې دی.

رسول الله -صلی الله علیه وسلم- به په لویو غونډو لکه: جمعه، او اخترونو کې د القمر سورت تلاوت کاوه تر څو خلکو ته د هغو معجزو په اړه ور واوروي چې پدې سورت کې دي، او د خپل نبوت په ریښتینولۍ به یې پرې استدلال کاوه.

بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل چې ادم -علیه السلام- له ژوندیو مخلوقاتو وروستی دی: «او آدم علیه السلام د جمعې په ورځ د ماځیګر له لمانځه وروسته د مخلوقاتو په

[1] دا حدیثونه سعید بن عبدالقادر بشنفر په خپل کتاب؛ دلائل النبوة کې راټول کړي او دا کتاب د دار ابن حزم له چاپ خوني څخه دی.

اخير کې پيدا شو.»[۱]

او دا علمي حقيقت اوس ثابت شوی دی، ځکه نو هغه صلی الله عليه وسلم څنګه پوه شو چې آدم عليه السلام په ځمکه کې د نباتاتو او حيواناتو له ظهور وروسته وروستی مخلوق و؟

او د الله تعالی دې وينا ته وګورئ

﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ ۖ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً...﴾

او مونږ شپه او ورځ دوه نښې جوړې کړي دي، بيا مونږ د شپې نښه تته وګرځوله او د ورځې نښه مو روښانه وګرځوله، د دې لپاره چې تاسو د خپل رب فضل طلب کړئ او د دې لپاره چې تاسو د کلونو شمېر او حساب وپېژنئ او هر شی، مونږ هغه ښه په تفصيل سره بيان کړی دی.

سورة الاسراء.

فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ: يعني سپوږمۍ چې د شپې نښه ده- په لومړي سر کې- ځلېدونکي وه، بيا يې رڼا لرې کړی شوه.

دا هغه څه دي چې صحابه کرامو پرې مبارک آيت تفسير کړی، امام ابن کثير په خپل تفسير کې له عبدالله بن عباس رضي الله عنهما څخه روايت کړی چې وايي: سپوږمۍ به لکه د لمر په څېر ځليدله، -حال دا چې - د شپې نخښه وه، نو - روښنايي- يې له منځه يوړل شوه."

---

[۱] صحيح الجامع، ۸۱۸۸.

د حیرانتیا خبره خو دا ده چې نن ساینس دې پایلې ته رسیدلی، ناسا په خپله رسمي ویب پاڼه او رسمي چینل کې خپاره کړي دي: د سپوږمۍ د ژوند لومړۍ دوره، کله چې روښانه او ځلیدونکې وه.[۱]

په تواتر سره د نخښو ښکاره کېدل، له غیبو خبر ورکول، او د یو سړي په لاس - صلی الله علیه وسلم - د ځمکې او آسمانونو له بې شمیره دقیقو رازونو څخه خبر ورکول او پر هغه د قرآن کریم نازلیدل، او په هغه څه سره یې راتګ چې لده وړاندې نورو پیغمبرانو راوړي وو او د الله لخوا یې ملاتړ شوی و، او تر هغه پورې وفات نه شو تر څو چې شریعت بشپړوالي او کمال ته نه و رسیدلی.

نو پر دې پریکړه کول چې هغه نبي دی، د عقل هوښیاري ده!

هغه غیبي نخښانې چې د هغه - په ریښتینولۍ دلالت کوي - له زرو زیاتې دي.

او د معجزو په اړه روایت کوونکي یې ملګري - صحابه کرام - دي، څوک چې له هغه وروسته ریښتوني او تر ټولو نیک انسانان دي.

د حیرانتیا خبره خو دا ده چې سترو صحابه کرامو مخکې له دې چې معجزې ووینې، اسلام قبول کړ، ځکه دوی په دې

---

۱ http://www.nasa.gov/mission_pages/LRO/news/vid-tour.htmlhttps://www.youtube.com/watch?v=UIKmSQqp۸wY

پوه شول چې محمد صلی الله علیه وسلم رېښتونی دی او هېڅکله یې دروغ نه دي ویلي.

د صحابه کرامو دا درېځ یو هوښیار فکري درېځ دی، ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم رېښتینولي د نبوت د اثبات لپاره کافي، حقیقي او ځپلواکه دلیل دی... دا ځکه: هغه څوک چې د نبوت دعوه کوي نو یا خو به: په خلکو کې تر ټولو رښتیني انسان وي، ځکه چې هغه نبي دی... او پیغمبر د خلکو تر ټولو رښتینی انسان وي .

او یا خو به تر ټولو دروغجن انسان وي، ځکه چې هغه د ډېرو مهمو او لویو مسئلو په اړه دروغ ایجادوي.

او رېښتنی انسان له دروغجن سره نه ګډېږي مګر د یو جاهل سړي له نظره.[1]

څومره اسانه ده چې یو عاقل انسان د رېښتني او دروغجن انسان تر منځه توپیر وکړي.

مشرکانو هم د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - د بعثت په لومړیو ورځو کې اعتراف کړی و چې هېڅکله یې دروغ ندي ویلي، نو ورته یې وویل: هیڅکله مو دربانديې دروغ ویل ندي تجربه کړي.[2]

او کله چې هرقل له ابو سفیان څخه تر اسلام راوړلو مخکې وپوښتل: آیا تاسو لدې وینا وړاندې چې دی یې وایي؛

---

[1] ثبوت النبوات عقلًا ونقلًا، ابن تیمیة، دار ابن الجوزي، ص۵۷۳، او په همدې معنا سره همدغه ماخذ. ۳۱۸ مخ.

[2] صحیح البخاري ٤٩٧١ شمېره حدیث.

کله مو په دروغ ویلو تورناوه؟

ابو سفیان وویل: نه.

هرقل وویل: هیڅکله به داسې ونه کړي چې خلکو ته دروغ ویل پرېږدي او په الله دې دروغ ووایي:

بیا هرقل خپلې خبرې بشپړې کړې او خپله مشهوره وینا یې وویله: "که زه د هغه سره وم، ما به د هغه پښې مینځلې وې."[1]

کافران په خپل ټول عمر کې لدې عاجز پاتې شول چې یو ځل دروغ وییل پرې د هغه په ټول ژوند کې ثابت کړي، لدې امله قرآن کریم د دوی دغه عمل وغانده چې له نبوت څخه وړاندې د هغه په حالت له پوهېدو سره بیا هم پرې کافر پاتې شول، الله پاک فرمایي:

﴿أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ ﴿٦٩﴾﴾

یا که دوی خپل رسول نه دی پېژندلی، پس دوی له ده نه منکران دي. (سورة المؤمنون:٦٩).

د پیغمبر حالت او د هغه سیرت خپلواک ثبوت دی پر دې چې هغه پیغمبر دی.

صلی الله علیه وسلم.

کله چې د ریښتینولی دلیلونه په عمومي ډول د هغه - صلی الله علیه وسلم - د نبوت ملاتړي او تاییدونکي وي، نو یو عاقل

---

[1] صحیح البخاري، :٧ شمیره حدیث.

انسان څنګه له دې ټولو څخه انکار کولای شي؟

۲۶ - څنګه پوه شم چې پر الله تعالی ایمان راوړلو باندي مکلف یم؟

ج: خپل ځان ته وګوره، پوه به شې، چې ته ازمایل شوې یې، آیا په داخل کې دا شعور نشته چې - درته وایې - ښه کار وکړه، او غلط کار مه کوه؟

که چیرته دې مخې ته پیسې پرتې وي او خاوند یې ورڅخه مصروف وي، نو دا احساس درسره پیدا کیږي چې: دا پیسې واخله او ګټه ترې پورته کړه، او په مقابل کې یې بل احساس درته وایي: دا کار مه کوه، دا حرام او جرم دی.

نو ته د خپل ژوند په هر حالت کې ازمایل شوي یې.

نو دا احساس - د وکړه او مه کوه احساس - ستا په داخل کې شتون لري، ځکه ته د یو کار په کولو امتحانیږې، او هیڅکله بې ځایه نه یې(چې امر او نهې به درته متوجه نه وي)، هیڅکله یو بې ارزښته شی نه یې.

الله تعالی فرمایلي

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا۝٣﴾

بېشکه مونږ ده ته د نېغې لارې ښوونه کړې ده، یا به دی شکر کوونکی وي او یا به ډېر ناشکره وي. (سورة الانسان:۳).

نو د انسان دننه وکړه او مه کړه شتون لری، نو هغه د ژوند په هر حالت کې یا منندوی او یا هم ناشکره دی.

بلکې د انسان د ژوند په هر پړاو کې انسان ښه او بد کولای

شي، آیا مسجد ته ځی او یا دا چې لهو او لعب ته ځي.

لدې امله الله تعالی فرمایلي:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴿٥٦﴾﴾

او ما پیریان او انسانان ندي پیدا کړي مګر د دې لپاره چې زما عبادت وکړي. (سورة الذاريات:٥٦).

د ژوند په هر پړاو کې به د الله پاک د بندګۍ او یا سرکښۍ یو ډول ومومې.

څوک چې د الله پاک د امر په ترسره کولو بریالی شو نو هغه ته نجات ورکړل شو او چا چې د الله تعالی له امر څخه سرغړونه وکړه هغه خطا شو.

او پدې خودمختارۍ د انسان سره د ټولو کړنو په سر محاسبه مرتبیږي.

زموږ د پیدایښت هدف دا دی چې و ازمایل شو او امتحان شو، او همدا موخه ده چې الله تعالی یې له امله پیغمبران رالیږلي او کتابونه یې نازل کړي دي.

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾

او یقینًا مونږ په هر یو امت کې یو رسول لیږلی و (په دې سره) چې تاسو د الله عبادت کوئ او له طاغوت(د غیرالله د عبادت) نه ځان وساتئ. سورة النحل.

او وروسته لدې چې امتحان په مرګ سره پای ته

ورسېږي، موږ الله ته ورګرځو {وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ} او هغه الله ته ورګرځئ. ﴿٢٢﴾ سورة یس.

﴿وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنتَهَىٰ ﴿٤٢﴾﴾

او دا چې بېشکه ستا رب ته (د ټولو مخلوقاتو) ورګرځېدل دي. (سورة النجم:٤٢).

﴿إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ ﴿٨﴾﴾

بېشکه خاص ستا رب ته بېرته ورتلل دي. (سورة العلق:٨).

نو ژر دی چې موږ به الله ته وروګرځو تر څو راسره د هغه عملونو حساب وشي چې پخوا مو کړي وي.

﴿وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾﴾

او دا چې بېشکه د ده کوشش به عنقریب وښوول شي
بیا به ده ته بدله ورکړی شی، ډېره پوره بدله.
(سورة النجم:٤٠-٤١).

هغه عملونه به ولیدل شي چې پخوا دې کړي دي او ژر دي چې په اړه به يې درسره حساب وشي.

﴿فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾﴾

نو هغه څوک چې د یوې ذرې په اندازه نېک عمل وکړي (،نو) دی به هغه ووینی.

او هغه څوک چې د يوې ذرې په اندازه د شر (او بدى) عمل کوي (، نو) دى به هغه ووينې . (سورة الزلزلة:٧-٨).

٢٧ - ايا پر الله ايمان راوړل او پر انبياوو کافر کېدل کفايت کوي؟

جواب : نه.

د الله تعالى په شتون ايمان لرل او په پيغمبرانو ايمان نه لرل، د يو کس د مسلمانيدو لپاره بسنه نه کوي، ځکه نو دا څه معنا چې الله؛ خالق، روزي ورکوونکى، او مدبر دى او بيا د هغه پر وحې کفر کوې او له رسولانو يې منکرېږې؟

دا لوى کفر دى.

په حقيقت کې د هغه چا څخه لو مجرم نشته چې د الله تعالى وحې ردوي ، الله تعالى فرمايلي دي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾﴾

بېشکه هغه کسان چې په الله او د هغه په رسولانو کافران کيږي او دوى غواړي چې د الله او د هغه د رسولانو په مينځ کې بېلتون وکړي(په ايمان راوړلو کې) او دوى وايي چې مونږ پر ځينو (رسولانو) ايمان راوړو او په ځينو کافر کيږو او دوى غواړي چې د دې (اسلام او کفر) په مينځ کې (بله

لار ونیسي

دغه کسان په رښتیا کافران دي او مونږ د کافرانو لپاره سپکوونکی عذاب تیار کړی دی. (سورة النساء:۱۵۰-۱۵۱).

نو څوک چې په الله ایمان ولري او په پیغمبرانو کافر شي نو هغه په رښتیا چې کافر دی.

هر څوک چې له پیغمبرانو څخه په یو سره کافر شو په حقیقت یې په الله کفر وکړ، ځکه چې د الله له وحیې څخه یې انکار وکړ، لدې امله اهل کتاب کافران شول چې د محمد بن عبد الله - صلی الله علیه وسلم - په نبوت یې کفر وکړ.

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ أُولَٰئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ۝٦﴾

بیشکه هغه کسان چې کافران شوي دي، چې اهل کتاب او مشرکان دي، (دوی به) د دوزخ په اور کې وي، چې په ده کې به تل ترتله وي. همدغه کسان د خلقو بدترین دي.

(سورة البينة:٦).

او د الله تعالی خبرداری چې دوی به دوزخ ته ننوځي، حق دی، حق او ګواښ دی (۱٤) د ق سورت.

نه اسلام او نه نجات یوازې پدې کې دی چې انسان دا ومني چې الله تعالی خالق، رازق، ژوندی کوونکی، مړکوونکی دی او بس، بلکې د هغه پر رسولانو باور هم اړین دی.

نو د الله پر شتون ایمان او په پیغمبرانو کفر کول بسنه نه کوي او د قیامت په ورځ د الله په وړاندې بنده ته ګټه نه رسوي،

ځکه خامخا باید په الله او د هغه په ټولو پیغمبرانو ایمان راوړل شي.

که - چېرته یوازې - د الله په شتون باور کافي وای، نو نه خو به الله خپل پیغمبران رالیږلي و او نه به يې خپل کتابونه نازل کړي و، ځکه ټول انسانان الله تعالی په فطرت سره پېژني.

هغه الله چې ته يې پیدا کړی یې، هدایت یې درته کړی دی او روزي يې درکړې ده، یوازې همغه دی چې د عبادت مستحق دی لکه څنګه يې چې د خپلو پیغمبرانو او انبیاوو له لارې روا کړی دی.

۲۸- آیا کافر ته د خپلو نیکو اعمالو اجر د الله تعالی لخوا ورکول کیږي؟

ج: نېک عمل هغه فطرت دی چې الله تعالی پرې انسانان پیدا کړي دي، لدې امله ته ګورې چې هر انسان ښه عمل کولای شي، که څه هم هغه کافر او یا مشرک وي، هر څوک ښه عملونه کوي د هغه فطرت له مخې چې هغوی پرې پیدا شوي دي.

خو د نېک عمل د قبلېدو شرط دا دی چې: د الله تعالی لپاره وي، یعنې له الله تعالی څخه د اجر د ترلاسه کولو په خاطر وي.

لدې امله هغه څوک چې په الله کافر وي، هغه چې د الله تعالی سره د نورو باطلو معبودانو عبادت کوي ورته وایو: هغه چا ته ورشه چې ته يې په خپلو نیکو کارونو کې له الله

تعالى سره شريک بولي، له هغوی څخه خپل اجر تر لاسه کړه، ځکه چې تا خپلې نيکۍ کړني د يو الله د روی لپاره نه تر سره کولې.

د داسې يو چا په اړه تصور وکړئ چې کورنۍ يې روزلی وي، لګښت يې پرې کړي وي تر دې چې يو پياوړی ځوان شي، بيا هغه نورو ته د خدمت په موخه لاړ شي، آيا هغه حق لري چې بيرته خپلې کورنۍ ته لاړ شي او ورته ووايي: زما مزدوري راکړئ

چې د نورو خدمت مې کړی دی.؟

نو هغه چاته دې لاړ شي چې خدمت يې ورته کاوه او خپله مزدوري ورڅخه واخلي.

او الله تعالی لره اوچت صفات دی.

نو الله هغه ذات دی چې ته يې پيدا کړی يې، روزي يې درکړې ده، او په تا يې د ټولو نعمتونو لوريينه کړې ده، بيا ته د هغه عبادت پريږدې او غواړې د کړنو مزدوري دې ورڅخه واخلې، دا څنګه؟

لدې امله الله تعالی فرمايي

﴿وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا ﴿٢٣﴾﴾

او دوی چې څه عمل هم کړی دی هغه ته به مونږ ورسو، نو هغه به خور کړی شوی ګرد وګرځوو. (سورة الفرقان:٢٣).

او الله پاک فرمايلي

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا...﴾

او هغه کسان چې کافران شوي دي، د هغوی عملونه د سراب (شګې ګل) په شان دي چې په هوار ډاګ کې دي، تږی په هغه باندې د اوبو ګمان کوي، تر دې چې کله ده ته راشي، نو دغه هېڅ شی ونه مومي. سورة النور.

هغه کسان چې کافران دي د خپل عمل د ثواب مستحق ندي که څه هم هغه نیک وي، ځکه چې هغوی کافران دي او په نیک عمل سره یې د خپل رب رضا ترلاسه کول موخه نه وه، او نه یې د خپل خالق د رضایت غوښتنه کړې وه.

خبره یوازې د نیک عمل نده، ځکه مونږ ټول د فطرت له مخې د نیکو کړنو په تر سره کولو سره پیدا شوي یو، بلکې خبره دا ده چې ولې دا کار کوئ او د چا لپاره یې کوئ؟ آیا دا د خپلو شخصي ګټو لپاره کوئ، یا یې د ځان ښودنې په موخه کوئ، او که د الله نه پرته یې بل چا ته کوئ؟

دا ټول د الله لپاره ندي، او د نیک عمل د ثواب تمه ورڅخه هم نه کیږي، د کوم تمه چې د الله تعالی څخه کیږي.

۲۹- کله چې د اسلام دین حق دی نو ولې شکونه او شبهې راولاړیږي؟

ج: شک هغه مسأله ده چې مسلمان په خپل دین کې نه پوهیږي او تر هغه وخته پورې ورسره په ټکر کې وي چې ځواب یې پیدا نه کړي.

او الله پاک دا اراده کړې ده چې د دین په فرعي مسایلو کې ځینې شکمن مسائل وي، تر څو هغه څوک چې باطل غواړي د خپل رب له اطاعت څخه مخ واړوي.

الله تعالی فرمايي:

﴿هُوَ الَّذِي أَنزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ ۖ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ ۗ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ ۗ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴿٧﴾﴾

دی هغه ذات دی چې په تا باندې یې کتاب نازل کړی دی، په دې کې ځینې محکم (ښکاره مراد والا) آیتونه دي؛ چې هغه د کتاب اصل دي، نور یې متشابهات (پټ مراد والا) دي، نو هغه کسان چې د هغوی په زړونو کې کوږ والی دی؛ نو هغوی په هغو (آیتونو) پسې کیږي چې په دې (قرآن) کې متشابه (پټ مراد والا) دي، د فتنې لټولو لپاره او د هغو د مراد معلومولو لپاره، حال دا چې د هغوی په تاویل (مراد) باندې نه پوهیږي مګر الله، او هغه کسان چې په علم کې پاخه دي؛ هغوی وايي: مونږ پر ده ایمان راوړی دی، ټول (محکم او متشابه ایتونه)زمونږ د رب له جانبه دي، او نصیحت نه اخلي مګر د صفا عقل خاوندان. (سورة آل عمران:٧).

فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ: هغه څوک چې په زړه کې یې انحراف وي، د دې شکونو پیروي به کوي، د اختلاف په لټه کې به وي او له الله تعالی څخه د لرې کېدلو

په لټه کې به وي.

الله تعالی په خپل حکمت سره غوښتل چې ایمان او کفر وي.

﴿...فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ...﴾

نو په تاسو کې ځینې کافر دي او ځینې په تاسو کې مومن دي. سورة التغابن.

هغه څوک پدې شکونو منګولې لګوي چې د کفر اراده لري او له دین، لمانځه او ایمان څخه پرې مشغولیږي.

او مؤمن د محکمو(چې مراد یې ښکاره وي) او ثابتو دلایلو پیروي کوي؛ هغه چې (ام الکتاب) دی، او دین او رسالت پرې اعتبار پیدا کوي، که چېرته یې داسې څه ومومندل چې نه پرې پوهیږي نو په اړه یې پوښتنه کوي، خو هیڅکله له خپل دین او لمانځه څخه پداسې څه نه مشغولیږي چې نه پرې پوهیږي.

نو پرته له هغه انسان څخه چې په زړه کې یې ناروغي وي بل څوک له خپل دین څخه په هغه څه نه مشغولیږي چې نه پرې پوهیږي.

﴿...وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ...﴾

او د دې لپاره چې هغه کسان ووایي چې د هغوی په زړونو کې مرض دی او کافران: الله په دې سره د مثال په لحاظ څه اراده کړې ده همداسې الله ګمراه کوي چا ته چې وغواړي او

هدايت ورکوي چا ته چې وغواړي. سورة المدثر.

همدارنګه د شکونو (شبهو) د موجوديت له حکمت څخه دا هم دی چې د دې متشابهاتو په وجه په دين او علم کې د بصيرت خاوندان يو له بل څخه جلا کيږي، نو ته ګورې چې يو عالم چې د متشابهه مسئلو په جواب پوهيږي له هغه عامي څخه جلا پيژندل کيږي چې نه په دين کې ژوره پوهه لري او نه يې زده کړه کړې وي، نو الله د هغه چا درجې لوړوي چې علم ورکړل شوی دی.

حقيقت روښانه دی، مګر متشابه بايد شتون ولري ځکه چې پر مټ يې غلبيلول کيږي، (يعنې سم له ناسم څخه جلال کيږي).

په مخلوقاتو کې د الله کړنلاره مکلفيت دی، او په مکلفيت کې يې کړنلاره د ځينې حکمتونو پېټ ساتل دي، او ګټونکي هغه څوک دی چې په هغه څه چې پوهيږي استدلال وکړي پر هغه څه باندې چې پېټ او باريک وي، او تاواني هغه څوک دی چې هغه څه د ځان لپاره پرده اوسپر وګرځوي چې نه پرې پوهيږي، او دا کار يې لدې څخه بې برخې کړي چې په هغه څه استدلال وکړي چې پرې پوهيږي.

۳۰- الله ولې بدي (شر) پيدا کړی؟ يا په بل عبارت: يو مسلمان څنګه د "شر قضيې" ته ځواب ورکړي؟

ج: د بدی (شر) فتنه؛ تقريبا په ټول تاريخ کې د الحاد تر ټولو لوی لامل دی.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ ۖ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ ۖ

﴿وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴿١١﴾﴾

او په خلقو کې ځینې هغه دي چې د الله عبادت کوي په یوې ډډې باندې، نو که ده ته خیر ورسیږي (نو) په دې (دین) مطمئن (او قایم) پاتې شي او که ده ته څه مصیبت (ازمېښت) ورسیږي (، نو) بېرته په خپل مخ (کفر ته) وګرځي، ده (خپل) دنیا او اخرت ضایع کړل، همدغه ښکاره تاوان دی

(سورة الحج: ١١).

داسې کسان شته چې په الله د کومې آزموینې، امتحان او یا مصیبت له امله کفر کوي.

دلته، کیدی شي یو ملحد پوښتنه وکړي او ووايي: ولې بدي (شر) له اساسه شتون لري؟

جواب ساده دی: ځکه چې مونږ مکلف یو.

ځکه چې مونږ د امتحان په نړۍ کې یو.

زمونږ رب العالمین فرمایی

﴿...وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً...﴾

او مونږ تاسو په شر او خیر سره ازمایو، ازمایل، او تاسو به خاص مونږ ته راوستلی شئ

سورة الأنبیاء.

خیر او شر لدې امله شتون لري چې ته مکلف یې، او تکلیف ستا د شتون اصلي موخه ده.

الله تعالی فرمایلي

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ۝٢﴾

هغه ذات چې مرګ او ژوند يې پيدا کړی دی، د دې لپاره چې تاسو وازمايي چې په تاسو کې د عمل په لحاظ کوم يو ډېر ښه دی او هم دی ښه غالب، ډېر بخښونکی دی

(سورة الملک:٢).

د شر، فتنو او امتحانونو شتون په خپل ذات کې د ديني مسئلې د سموالي او د الحاد د خطا تر ټولو لوی ثبوت دی.

که مونږ د مادي نړۍ زيږنده وو، نو خير او شر به مو نشو درک کولای.

که چيرته ټول کاينات بې معنا وای، نو هيڅکله به هم مونږ ته واضحه شوې نه وه چې بې معنا دي. ځکه چې د الحاد له نظره مونږ په سختو مادي حتمياتو کې روان يو، او د طبيعت قوانين پر مونږ پلي کيږي او په دې چوکاټ کې به د بدۍ په ماهيت يا د بدۍ د کلمې معنی هيڅکله درک نه کړای شو.[1]

آيا زياتره حيوانات د شر په ستونزه پوهيږي پراو په پراو؟

د بدۍ درک کول پدې معنی دي چې مونږ د دې نړۍ بچيان نه يو، او دا چې مونږ د بدۍ د شتون په اړه خپله پوهه د ډاروينين ماديالیزم د شتون څخه پرته له بل ځای څخه اخلو.

[1] C. S. Lewis

نو موږ د آسماني اساس سره تړاو لرو، نه د ځمکې الحادي مادې سره، او دا یوازینی وضاحت دی ځکه چې موږ بدي درک کوو او پرې پوهیږو.

تر هغه چې موږ مکلفیت ولرو، نو دا طبیعي ده چې هلته فتنې او ناورین شتون ولري، او دا زموږ لپاره طبیعي ده چې بد وپیژنو.

بدي، یو څه درد، او د ګناه کولو وړتیا یوه طبیعي اړتیا، او د آزادې ارادې او الهي مکلفیت ښکاره پایله ده.

د بدیو، آفتونو، بدبختیو او شهوتونو موجودیت د ښو انسانانو ښه او د فاسدو انسانانو هغه بد راښکاره کوي.

دا د حیرانتیا خبره ده کله چې ملحدین د خالق له شتون څخه انکار کوي ځکه چې بد شتون لري، دوی دا تحلیل کاروي:

۱- که پلار صالح وي او د خپل زوی لپاره ښېګڼه غواړي، نو ولې یې اجازه ورکړه چې د میکروبونو په وړاندې دردناک پیچکاری ورکړل شي؟

۲- آیا د پیچکارۍ پر مهال یې زوی ته درد ونه رسیده؟

۳- چې داسې ده نو پلار نشته.[1]

آیا دا یوه منطقي برداشت ده؟

بیا دا طبیعي ده چې موږ په ښه او بد کې د الهي حکمت په ټولو وړو او پټو نه پوهیږو.

[1] له کتاب: أسس غائبة، م. أحمد حسن، څخه د مرکز دلائل چاپ، په تصرف سره.

او الله تعالی د خضر -علیه السلام- د اعمالو حکمت زموږ پیغمبر موسی - علیه السلام - ته روښانه کړ، که څه هم هغه؛ هغه عملونه دي چې په ښکاره توګه د منلو وړ ندي مګر دا د لویو نیکیو سره مل دي، او د موسی او الخضر کیسه په قرآن کې د روایت او کیسې په توګه نده راغلې، بلکې د تدبر، او د بشري نفس پر نیمګړتیاوو د اعتراف په توګه راغلې ده، او په بیره د هغې د پریکړې له امله.

د بدۍ په مسئله کې عجیبه خبره دا ده چې: که په دنیا کې شر نه وای، نو زه به له هغه ځای څخه وتلی نه وم چې زه پکې زیږیدلی یم!

او نه خو به کوم تمدن رامنځته شوی و، نه به ښارونه، کارخانې او کورونه آباد شوي وو، او خلکو به کار ته اړتیا نه درلوده، او نه به چا د ناروغۍ په وړاندې د مقاومت، او استراحت د جلبولو په موخه د ستونزې د حل کولو او یا د یوې مفکورې د اختراع لپاره فکر کړی و!

او انسان به اړتیا نه درلوده چې د خپل زیږون له ځای څخه بل ځای ته هیڅ لاړ شي.

ځکه چې نه شر شته، نه ستړتیا، نه امتحان شته او نه ستونزې تر څو ورته حل لارې ولټوي.

نو ولې ستړیا، او شپه په ویښه تېرول، فکر کول او کار شته

نو شر هغه اړتیا ده چې په دنیا کې ترې هیڅ چاره نشته!

نو فکر وکړه!

او د الله څخه وویریږه، ځکه چې ته مکلف یې(الله ته جواب ویونکی)

ډیری خلک دي چې کله په مصیبتونو او بدیو اخته شي، نو دوی بیرته الله ته رجوع کوي او نیکان جوړیږي، نو لوی الله لره پاکي ده او هغه د ستاینې وړ دی.

د الله په ټولو تقدیرونو کې خیر او حکمت دی.

او مسلمان باید د الله په ټولو تقدیراتو ایمان ولري، نبی صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

(وَلَوْ أَنَّ لَكَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا قَبِلَهُ اللَّهُ مِنْكَ حَتَّى تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ، وَتَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ، وَأَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ، وَإِنَّهُ مَنْ مَاتَ عَلَى غَيْرِ هَذَا دَخَلَ النَّارَ).

"که د احد د غره په اندازې سره زر ولرې او د الله په لار کې یې مصرف کړې الله به یې درڅخه قبول نه کړي پداسې حال کې چې ته په تقدیر ایمان و نلرې، او پدې پوه نه شې چې څه درته رسیږي هیڅکله به ترې بچ نه شې، او هغه چې ترې بچیږي هیڅکله به درته ونه رسیږي، او که څوک پرته لدې عقیدې مړ شو نو اور ته به داخل شي".[1]

نو الهي تقدیرات که خیر وي او یا شر، پر مسلمان واجب دي چې خوښي پرې څرګنده کړي.

او ټول الهي تقدیرونه خیر دي، اګر که ځینې یې ښکاره شر، تنګسه او ضرر ښکاري، خو په پای کې یې پایله لوی

---

[1] صحیح سنن أبي داود، حدیث شمیره:٤٦٩٩.

خیر وي او الهي حکمت پکي نغښتی وي.

31- آیا دین د هغو دیني جګړو لامل شوی و چې یو وخت یې ټوله ځمکه په سر اخستې وه؟

ج: بشریت په زرونو کلونه د توحید په ادیانو او ځلور زره کاله د دریو سترو ابراهیمي ادیانو سره ژوند کړی او دین د بشریت لپاره مستقیم ګواښ ندی جوړ کړی، بلکې بشریت ته یې د لوړو اخلاقو ارزښتونه وړاندې کړي دي. چې مؤمن او ملحد پرې متفق وو، او غښتلې تمدنونه یې رامنځته کړل، بلکه کولای شو ادعا وکړو چې په ځمکه کې ټول خیر د همغو نبوتونو اغیزې دي، دین محکمې له زرګوو قضیو څخه خلاصې کړې او لدې ټولو نه علاوه دین په ځمکه کې د انسان د شتون لپاره د علم، سلوک او اخلاقي ارزښتونو بنسټ کېښود. ! او هغه هیوادونه چې توحیدي قوانین یې منلي اوس هم کلتوري تنوع لري او خپل مخالف یې د ځان سره ساتلي او د ورته توحیدي قوانینو لپاره یې محافظوي چت چمتو کړی دی. پداسې حال کې چې یوه پیړۍ کې ځینې هیوادونه الحاد ته نږدې شوي، ټول انسانیت د تباهۍ په درشل کې وو! بیا اوس ملحدان راځي او راته وایي چې دین بشریت ته ګواښ دی، د بشریت په تاریخ کې له الحاد څخه بله خطرناکه طریقه نشته، په پخواني شوروي اتحاد کې د ملحد لینن له خوا د کولاج قتل عام، په نازي جرمني کې د توکمیزو لړکیو له منځه وړل، د ملحد پول پوټ (Pol Pot) له خوا د کمبوډیا د څلورمې برخې نفوس خالي کول، په لوی کلتوري انقلاب کې د ملحد ماو زیډونګ (Mao Zedong) په لاس د ٥٢ ملیونه چینایانو

وژنه، او په اروپا کې د ملحدانو د لیګ راڅرګندېدل (League of Militant Atheists)، چې په رسمي توګه یې ٤٢ زره مذهبي بنسټونه - کلیساګانې او جوماتونه وتړل، او لسګونه زره متدینه خلک یې ووژل. د هغه مذهبي ملحدینو پرته چې د تګلارې بنسټ اېښودونکي یا الحادي مفکوري ته کار کوونکي وو، لومړی او دویمه نړیواله جګړه دواړه الحادي جګړې وې؛ د الحادي مفکورو او د نژادي پاکوالي حرکت لخوا اداره کېدې، پایله یې د توکم پالنې له منځه وړل وو. د نړی شاوخوا ٥٪ نفوس یې په پایله کې له منځه ولاړ دې جګړو ګټونکي او بایلونکي دواړه د پیړی دریمه برخه شاته وګرځول، او فیلسوفانو د تمدن د پای ته رسیدو په اړه د کنایي په توګه د پاریس په مرکز کې یو د تشو متیازو ځای (کمود) کېښود. الحادي جګړو کې دومره اټومي وسلې پرېښودې چې د ټول بشریت د له منځه وړلو لپاره څو ځله کافي دي، د شلمې پیړی د جنګونو ساده لوستل د الحاد اوږدې بد بختۍ په ډاګه کوي. د هغه تر شا دا مفکوره پاتې شوه چې په راتلونکي جګړه کې د بشري نسل مړینه یو باوري نظر دی، او دا د الحاد تمه شوی راز دی.[1]

٣٢- ولې مسلمانان د خپل توحیدي دین سره سره وروسته پاتې شول په داسې حال کې چې لویدیځ ډیر پرمختللی دی؟

---

[1] - https://en.wikipedia.org/wiki/League_of_Militant_Atheists

ج: همدا د تمدن پوښتنه ده!
او د دې پوښتنې په مقابل کې پیغمبران ځومره ځوریدلي دي!
او د دې چارې له امله څومره پیروان کم شول!
د تمدن پوښتنه د وخت په اوږدو کې د ملتونو د کفر اصل دی.
الله تعالی فرمایي
﴿وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾﴾
او کله چې دوی ته زموږ ایتونه ولوستل شي؛ چې ښه واضح دي، (نو) کافران شوي کسان هغو کسانو ته چې ایمان يې راوړی دی وایي؛ په دغو دواړو ډلو کې کومه یوه د مقام په لحاظ ډېره غوره او د مجلس په لحاظ ډېر ښایسته ده
(سورم مریم:٧٣).
کله هغه آیتونه پر دوی باندې ولوستل شي چې د دین د صحیح والي دلائل پکې دي، نو کافران د کفري ملتونو په پرمختګ استدلال کوي
﴿...أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا﴾
په دغو دواړو ډلو کې کومه یوه د مقام په لحاظ ډېره غوره او د مجلس په لحاظ ډېره ښایسته ده
څیړونکی ابراهیم السکران - حفظه الله - وایي: "دا یو

تاريخي قانون او تکراري کائناتي سنت دي. پدې زوړ ارشيف کې په فکر کولو سره حيرانتيا پای ته نه رسيږي. د الله لپاره د بلونکو ډله د نبوتونو له سباوون څخه نيولې د اسلامي نړۍ تر ننۍ کړنلارې پورې تل د "مادي قوتونو" سره مخ کيږي چې دوی پرې برلاسي کيږي او خلک د هغه وحې پيروۍ کولو ته هڅوي چې له دوی سره ده.

او د پيغمبرانو تجربو ته وګورئ، تاسو به ومومئ چې الهي وحيې ته د بلونکي او په مادي قوت سره د امتحاني کيدلو په ډګر کې دوی لکه د ناطقې مجسمې په څېر ثابت پاتې شوي، او ته به وګورې چې د مادی ځواک په وړاندې خلکو زړونه بايللي دي او وحی ته له تسليمېدو او غاړې اېښودلو يې ګرځولي دي ، او ته به هغه کسان چې د دين لپاره کار کوی ومومې چې له دغو دواړو حالتونو ځوريدلي لکه په ظاهري مادياتو د خلکو زړه بايلل، نوح عليه السلام ته يې قوم په ټول مادي صراحت سره وويل:

﴿...وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا...﴾

مونږ تا نه وينو مګر زمونږ په شان يو بشر او مونږ نه وينو تا چې ستا پيروي کړې ده مګر هغو کسانو چې دوی زمونږ تر ټولو لاندې خلق دي.

سورة هود.

او د الله د پيغمبر موسی ـ عليه السلام ـ د ظهور سره سم، د وحی په وړاندې د مدني قدرتونو د ظلم او استبداد لړۍ يو ځل بيا تکرار شوه.

﴿وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن سَبِيلِكَ...﴾

او موسٰی- علیه السلام- وویل: ای زمونږه ربه! بېشکه هم تا فرعون او د هغه سردارانو ته په دنیایي ژوند کې زینت او مالونه ورکړي دي، ای زمونږه ربه! د دې لپاره چې دوی ستا له لارې نه (خلق) بې لارې کړي.

سورة یونس.

او زموږ د پیغمبر محمد ـ صلی الله علیه وسلم ـ لپاره دا حالت نوی نه و.هغه کسان چې د هغه له نبوت او ور سره وحیې څخه منکر وو ،هغوی د مخ اړول د وحې او نبوت څخه د هغه د مادي کمزورتیا له امله و .

﴿وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَٰذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ۝٣١﴾

او دوی وویل: دا قرآن په دوه کلیو (ښارونو) کې په یو غټ سړي ولې ندی نازل شوی؟

(سورة الزخرف:٣١).

د ابراهیم السکران وینا پای ته ورسېده.

بشریت په ټول عمر او د نبوت په ټول تاریخ کې د کفارو د مادي څواک سره د لیوالتیا په څېر له بل لوی مصیبت سره مخ شوی ندی.

سره لدې چې د پرمختګ او حقیقت ترمنځ هیڅ اړیکه نشته.

مادي پرمختګ او وروسته پاتې کېدل د چا په حق او باطل پورې اړه نه لري.

ضروري نده چې يو نيک او صالح انسان دي خامخا د تمدن له اړخه پرمخ تللی وي.

کېدای شي يو کس اسلامي لارښوونو ته بنه ژمن وي خو ساده او غريب وي او کېدای شي برعکس وي.

او ځومره زيات قومونه په مدني توګه پرمختللي وو، په داسي حال کې چې د الله له شريعت، دين او وحيې څخه تر ټولو لرې وو.

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا...﴾

آيا دوی په ځمکه کې نه ګرځي، نو چې وګوري چې د هغو کسانو انجام څنګه و چې له دوی نه مخکې وو، هغوی له دوی نه په قوت کې زيات سخت وو او هغوی ځمکه څيرولـه او دا يې اباده کړې وه ډېره له هغې نه چې دوی دغه اباده کړې ده

.

سورة الروم.

مادي پرمختګ او مالي شتمني د حق پالونکي لپاره معيار نه دی

﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِندَهُم مِّنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾﴾

نو کله چې دوی ته د دوی پیغمبران په ښکاره دلیلونو سره راغلل، (نو) دوی به په هغه علم خوشالي (او لوییي) شروع کړه چې له دوی سره و، راګیر کړل دوی هغه عذاب چې دوی ورپورې استهزاء کوله.

(سورة غافر:۸۳).

نو د مادي پرمختګ ستاینه په خپل ذات کې نه ده او نه هم په خپل ذات کې د ملامتۍ وړ ده، بلکې تر هغه حده ستایل کیږي چې د الهي وحي له مخې یې توصیه شوې وي، او دا چې څومره پکې دین تطبیق شوی وي. او دا چې تاسو په خپل دین کې له هغې څخه څومره ګټه پورته کوئ، او دا چې څومره یې د خلکو په ګټه او د الله لپاره د هغوی د چارو د سمون په موخه کارولی شئ.

او همدا اړین پرمختګ دی.

د انسانانو تر منځ د حقیقي توپیر معیار د دوی په مادي پرمختګ کې نه دی، بلکې د تقوا او نیکیو په توپیر کې دی، او مادي پرمختګ د یوې وسیلې په توګه وي نه د مقصد په توګه ... دا خلکو ته د الله لپاره د خدمت او ګټې رسوونې په موخه وي.

په دې توګه، مادي پرمختګ باید په الهی وحیې سره پاک شوی وي او همدا یوازینی اړین پرمختګ دی.

او همدا په ځمکه کې ریښتینی استازیتوب دی: الله تعالی ته د بندګۍ کولو استازولي، او د ژوند په ټولو اړخونو کې ایماني پاکوالی.

﴿الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴿٤١﴾﴾

هغه کسان دي چې که مونږ دوی ته په ځمکه کې قدرت ورکړ (نو) دوی به لمونځ قايموي او زکات به ادا کوي او د نېکۍ حکم به کوي او له بدۍ نه به منع کوي، او خاص د الله لپاره د کارونو انجام دی.

(سورة الحج:٤١).

او په دې پوه شه چې که مسلمان هغه څه وکړي چې پرې لازم دي، نو الله تعالى به ورته د هر خير، نيکمرغۍ، په دنيا کې د پرمختک، په اخرت کې د خلاصون او سرلوړۍ اسباب اسانه کړي.

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا...﴾

الله وعده کړې د هغو کسانو سره چې ايمان يې راوړی دی، له تاسو او نېك عملونه يې کړي دي، چې خامخا هرومرو به دوی ته په ځمکه کې خلافت ورکوي لکه چې هغو کسانو ته يې خلافت ورکړی و چې له دوی نه مخکې وو او خامخا ضرور به دوی ته د دوی هغه دين ثابت (او قوي) وګرځوي چې هغه (الله) د دوی لپاره غوره کړی دی او خامخا ضرور

به دوی ته د دوی له وېرې نه پس امن په بدل کې ورکړي، چې دوی به زما عبادت کوي او زما سره به هېڅ شی نه شریکوي، او هر څوك چې د دغو (انعامونو) نه وروسته کافر شو، نو همدغه کسان فاسقان دي.

سورة النور.

او کله چې مسلمانانو خپل دین پلی کړ، دوی په دین او دنیا دواړو کې امامان وګرځېدل.

اسلام د دوی په لاسونو داسې يو تمدن وړاندې کړ چې ۱۲۰۰ کاله وغځېده، او دا تر دې دمه د نړۍ تر ټولو اوږد تمدن و چې له کوم خنډ او مداخلې پرته يې دوام وکړ.

نو اسلام - هغه دین دی - چې پر مټ یې اسلامي تمدن رامنځته شو.

او اسلام يوازيني هغه دين دی چې تمدن رامنځته کړ.

پاتې دينونه د تمدنونو غيرې ته ولوېدل.

تاسو ګورئ چې لویدیځ تمدن د عیسویت غیږې ته ولوید او هندي تمدن د هندویزم غیږې ته ولوید.

خو يوازينی دين چې تمدن يې رامنځته کړ هغه: اسلام دی.

کله چې مسلمانان پر دې پوه شول چې د دين په وړاندې بايد څه وکړي، نو په مادي او معنوي لحاظ يې د نړۍ مشري وکړه.

کله چې په ۱۴۵۳ میلادي کال کې اسلام قسطنطنيې ته داخل شو، په اروپا کې د منځني ختيځ توره دوره پای ته

ورسېده.

د تورې دورې د پای نیټه ۱۴۵۳ میلادي کال دی، او دا همغه کال دی چې اسلام پکې اروپا ته داخل شو.

اروپا ته د اسلام له ننوتو سره سم د علم رڼا خپره شوه.

د کانګرس په کتابتون کې، د کتابتون د مرکزي تالار په چت کې داسې نقاشي شوي ده چې د لویدیځ تمدن د پرمختګ سرچینې په ګوته کوي، او اسلام یوازینی دین دی چې په اوو دوائرو کې ذکر شوی.

اسلام یوازینی دین دی چې ذکر شوی او د طبیعي علومو پورې ځانګړی شوی.

ISLAM: PHYSICS

په داسې حال کې چې پاتې ځانګې د هېوادونو په نومونو پورې او هغه څه چې دغو هېوادونو له ادبي، هنري یا ژبني پرمختګ څخه وړاندې کړي دي اړه لري

اسلام علم وړاندې کړ او ۷۰۰ کاله په نړۍ کې د علومو نړیواله ژبه: عربي وه[١]

که مسلمانان خپل دین اصلاح کړي نو دنیا به یې سمه شي.

۳۳- د الله تعالی د عبادت ثمره څه ده؟

ج: انسان د خپل فطرت له مخې خپل ځان نه پېژني، روح یې ارام نه وي او د زړه یوازیتوب یې د الله - تعالی - له عبادت

١ https://www.telegraph.co.uk/news/science/science-news/٣٣٢٣٤٦٢/Science-Islams-forgotten-geniuses.html

پرته نه ارامېږي.

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ اللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾﴾

هغه کسان چې ایمان یې راوړی دی او د هغوی زړونه د الله په ذکر سره مطمئن کېږي، خبردار شئ! یواځې د الله په ذکر (یاد) سره زړونه مطمئن کېږي.

(سورة الرعد:٢٨).

عبادت سینې ته سکون ورکوي.

﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ...﴾

او یقینًا په تحقیق سره مونږ ته معلوم دي چې بېشکه ستا سینه تنګیږي په هغو خبرو چې دوی یې وایي

نو ته د خپل رب له حمد (ستاینې) سره تسبیح وایه او ته شه له سجده کوونکو څخه

او د خپل رب عبادت کوه

(سورة الحجر:٩٧-٩٨).

اعْبُدْ رَبَّكَ: فیطمئن صدرُك.

د خپل رب عبادت وکړه:نو سینه به دې آرامه وي.

له همدې امله، دوه رکعته په عاجزۍ او فکر سره د انسان

په روح کې هغه څه کوي چې د رواني آرامي ناستې ساعتونه يې نه کوي.

په عبادت کې د انسان د روح سکون دی او هر څوک چې د الله له ذکر څخه لرې وي سينه يې تنګيږي. تل به يې ګورې چې دنيا ته ليواله وي، نو نه خو هغه مړيږي او نه ډاډمن کيږي.

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا ١٢٤﴾

او هغه څوک چې زما له ذکر (قرآن) نه مخ وګرځوي، نو بېشکه د ده لپاره ډېر تنګ ګذران (او ژوند) دی.

(سورة طه: ١٢٤).

او هر څومره چې د انسان رزق پراخه وي، بيا به هم له ايمان پرته په ډير سخت حالت کې ژوند کوي، او په يوه ګرمه سيالي کې به پای ته نه رسيږي ځکه چې مجهوله پای لري، نو ته به تل هغه په اندېښنو کې ګورې.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: چاسره چې تل د دنيا سوچ او فکر وي الله به د هغه ټولې چارې ګډې وډې کړي، او له دنيا څخه هيڅ ورته رانشي پرته له هغې اندازې چې الله ورته ليکلي وي، او دا چې سوچ او فکر چې اخرت سره وي، الله به يې چارې ورته منظمې کړي، او مالداري به يې زړه کې وګرځوي، او دنيا به ورته ککړه پوزه راروانه وي. [1].

---

[1] صحيح سنن الترمذي، حديث شميره:٢٤٦٥.

عبادت مسلمان؛ دنيا ته له سرتېښوني خلاصوي او ازادوي يې.

له همدې امله هغه مسلمان چې په حقه د الله عبادت کوي، هغه انسان دی چې د ژوند په معنا پوه شوی دی، او د دې نړۍ په ارزښت پوه شوی، او پدې نړۍ کې د خپل شتون په مقصد پوه شوی او پدې پوه شوی چې شتون يې پدې نړۍ کې د آزمويني لپاره دی، او د دې لپاره چې په حقه د خپل رب عبادت وکړي، نه د دې لپاره چې په اندېښنو کې ژوند وکړي چې هيڅ پايله ورته نه لري، زمونږ پاک رب فرمايلي دي:

﴿الَّذِى خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا...﴾

هغه ذات چې مرګ او ژوند يې پيدا کړی دی، د دې لپاره چې تاسو وازمايي چې په تاسو کې د عمل په لحاظ کوم يو ډېر ښه دی او هم دی ښه غالب، ډېر بخښونکی دی

سورة الملک.

۳۴ - الله تعالی ته د تسليمېدو نښې څه دي؟ يا په بل عبارت: تاسو څنګه پوهېږئ چې تاسو په بشپړ ډول الله تعالی ته تسليم شوي ياست؟

ج: الله تعالی ته د تسليمېدو نښې څلور دي؛ او هغه دا دي:

لومړی: د خپل ژوند په هر کوچني او لوی کار کې د الله بندګي، الله تعالی فرمايي

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا
شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾﴾

ته ووايه: بېشكه زما لمونځ او زما قرباني او زما ژوند او زما مرګ خاص د الله رب العالمین لپاره دي.

س د هغه هېڅ شریک نشته او ما ته د همدې (توحید) حکم شوی دی او زه تر ټولو مسلمانانو اول یم .

(سورة الأنعام:١٦٢ـ١٦٣).

صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّـهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ: هر څه چې کوم د الله لپاره يې کوم، زه الله ته لمونځ کوم، د خپل مور او پلار اطاعت د الله لپاره کوم، مطالعه او زده کړه کوم تر څو د الله لپاره خلکو ته ګټه ورسوم، او ویده کیږم تر څو سبا ته ځواکمن اوسم د هغه څه په تر سره کولو چې الله يې راته د کولو امر کړی.

دا په هر عمل کې د الله بندګي ده او دا د الله په وړاندې د تسلیمیدو له لومړنیو نخښو څخه دي.

دويمه نخښه: د دې لپاره چې تاسو په بشپړ ډول الله ته تسلیم شئ: د هغه څه پیروي کول دي چې الله پرې امر کړی او له هغه څه څخه ډډه کول دي چې هغه ترې منع کړې ده.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنتُمْ تَسْمَعُونَ﴿٢٠﴾﴾

ای هغو کسانو چې ایمان يې راوړی دی! تاسو د الله او د هغه د رسول حکم منئ او له دې (اطاعت) نه مه ګرځئ، حال دا چې تاسو يې اورئ

(سورة الأنفال:٢٠).

او الله تعالى فرمايي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً...﴾

ای هغو کسانو چې ایمان یې راوړی دی! په اسلام کې پوره پوره داخل شئ

سورة البقرة

فِي السِّلْمِ أي: يعني په اسلام کې.

ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً: يعني هر هغه څه چې الله پرې امر کړی و د هغه پابند اوسئ او له هغه څخه نه يې چې منع کړې یاست منع شئ.

هغه څه چې الله راته پرې امر کړی وي کوم يې.... له هغه څه نه يې چې منع کړی یم، ترې منع کيږم، او همدا الله تعالی بشپړ تسلیمیدل او غاړه ایښودل دي.

الله تعالی ته د تسلیمیدو دریمه نښه دا ده چې: موږ هغه څه ته غاړه کيږدو چې الله یې راته حکم کړی، نو د هغه په حکم خوشحالیږو او منو یې.

موږ هر الهی قانون منو او انکار ورڅخه نه کوو د بېلګې په توګه هغه سزاګانې چې الله تعالی وضع کړې دي، بلکې باید د الله په قانون راضي شو، ځکه چې الله په هغه څه پوهيږي چې مخلوق اصلاح کوي، او پدې پوهيږي چې په دې سزاګانو کې د ټولنې پاکوالی دی. {أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ} ﴿١٤﴾ سورة الملك. ايا هغه ذات به نه پوهيږي چې یې (هر څه) پيدا کړي دي (ولې نه!) او هم دی ډېر باریك

بين، ښه خبردار دی
او الله پاک فرمايلي
﴿...وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا...﴾
له الله نه (بل) څوك ډېر ښه دی، د هغه قوم لپاره چې يقين كوي!
سورة المائدة.
الله هغه ذات دی چې پوهيږي كوم كار د خلكو لپاره په دنيا او آخرت كې ښه دی.
د الله د قانون پلي كول خلک پاكوي او په خونديتوب كې ژوند كول ور په برخه كوي.
يو سړی چې ادعا يې كوله پر الله او پر هغه څه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ته نازل شوي دي ايمان لري، د رسول الله صلى الله عليه وسلم پر ځای كعب بن اشرف نومي يهودي ته ورغی تر څو په يوه قضيه كې ورته فيصله وكړي، لدې ويرې چې هسې نه رسول الله صلى الله عليه وسلم په داسې يوه څه سره پريكړه وكړي چې د ده به خوښه نه وي، هغه يهودي ته په دې هيله ولاړ چې د ده د خوښې پريكړه وكړي، نو د الله جل جلاله دا قول نازل شو
﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴿٦٠﴾﴾

آیا تا هغه کسان نه دي کتلي چې دا دعوا کوي چې دوی پر هغه څه ایمان راوړی دی چې تا ته نازل کړی شوي دي او پر هغه څه چې له تا نه مخکې نازل کړی شوي دي، دوی غواړي چې خپلمنځي فیصلې طاغوت ته یوسي، حال دا چې دوی ته له هغه نه د انکار کولو حکم شوی دی او شیطان غواړي چې دوی بې لارې کړي، په ډېرې لرې ګمراهۍ سره.

(سورة النساء: ٦٠).

نو که ته الله ته غاړه ایښودونکی مسلمان یې، باید د الله په دین پابند پاتې شې، او د الله پریکړې ته تسلیم شې اګر که د الله پریکړه ستا د خوښې خلاف وي، داسې نه چې د الله قانون پرېږدې او یو یهودي ته لاړ شې تر څو درته په یوه قضیه کې ستا د خوښې پریکړه وکړي.

الله تعالی په لاندې آیتونو کې فرمایلي دي:

{وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّـهِ} ﴿٦٤﴾ سورة النساء.

او نه دی لیږلی مونږ هیڅ رسول مګر د دې لپاره چې د الله په حکم سره د هغه اطاعت وکړی شي.

الله رسولان د دې لپاره نه دي رالیږلي چې مونږ یې پرېږدو او فیصله د نورو قانون ته یوسو.

بیا الله تعالی د دې او دې ته ورته نورو پیښو څخه پند اخیستل په یو مهم آیت سره چې د الله له قانون څخه د پیروۍ کولو اړتیا په ګوته کوي پای ته رسوي، زموږ رب العالمین وفرمایل

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴿٦٥﴾﴾

پس داسې نده، ستا پر رب مې دې قسم وي! دوی مومنان کېدی نشي تر هغه پورې چې دوی په خپل منځ کې په پېښو جګړو کې تا فیصله کوونکی ومني، بیا په خپلو نفسونو کې ستا د کړې فیصلې په باره کې هېڅ تنګي ونه مومي او په ښو منلو سره يې ومني (سورة النساء:٦٥).

د النساء سورت: د الله قانون ته په بشپړ ډول تسلیمیدل اړین دي، ځکه چې د الله قانون ته تسلمېدل، اسلام ته د غاړې اېښودلو يوه نښه ده!

الله تعالی ته د تسلیمېدو ځلورمه نخښه: د الله تقدیر ته تسلیمېدل دي، ځکه چې هر څه الله تعالی په خپل حکمت سره اندازه کړي دي، لدې امله مسلمان د الله په ټولو تقدیرونو کې ... په ښه او بد کې الله ته تسلیمیږي.

که مسلمان ته خوشحالي ورسیږي نو شکر کوي او که کوم مصیبت ورته ورسیږي صبر کوي.

که الله درته خواړه، ښه رزق، ښکلی کور، په زده کړه کې بریالیتوب، روغه ستڼه او یا د کورنی ښه او پاک غړي درکړل، نو د الله شکر ادا کړه.

او که په یو مسلمان باندې کوم تکلیف لکه ناروغي، فقر، وېره، آفت او اضطراب راشي او پدې مصیبت صبر وکړي او له الله تعالی څخه مرسته وغواړي، دا د تسلیم شوی مسلمان

حالت دی چې خپل پاک رب ته تسلیم دی.

هر څه د الله پاک لخوا ټاکل شوي دي: روغتیا، ناروغي، شتمني، بې وزلي ... هر څه د هغه د تقدیر او حکمت سره سم دي، او مسلمان باید په تقدیرونو راضي وي ځکه چې د الله د هغې اندازه کوونکی دی.

زمونږ پاک رب فرمايی

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴿٤٩﴾﴾

بېشکه مونږ هر شي لره، مونږ هغه په (ازلي) اندازې سره پیدا کړی دی

(سورة القمر:٤٩).

او الله تعالی فرمايي

﴿قُل لَّن يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا...﴾

ته (دوی ته) ووايه: مونږ ته به له سره مصیبت راونه رسیږي مګر هغه چې الله زمونږ لپاره لیکلی دی.

سورة التوبة.

مونږ ته به هیڅ نه رارسیږي مګر هغه څه چې الله زمونږ لپاره ټاکلي وي

او الله تعالی فرمايي

﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ...﴾

او هیڅ یو نفس لره دا اختیار نشته چې (پخپله) مړ شي مګر د الله په ارادې سره

سورة آل عمران.

اجلونه الله تاكلي دي.

هر څه چې په کایناتو کې پیښیږي، او هره ذره چې په نړۍ کې خوځښت کوي او هره پیښه چې پیښیږي د الله په علم او د هغه په اراده، حکمت او قدرت سره پیښیږي.

زمونږ پاک رب فرمایي

﴿...وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا﴾

او هر شی یې پیدا کړی دی، نو هغه یې په اندازه کړی دی، اندازه کولو سره.

سورة الفرقان.

هغه پاک ذات دی چې هر څه یې پیدا کړي او هر څه یې اندازه کړي دي او هغه څه چې وغواړي هغه کیږي او څه چې ونه غواړي هغه نه کیږي.

زه د یو مسلمان په حیث مسوولیت لرم تر څو د الله تعالی ټولو پریکړو ته غاړه کیږدم.

او پدې توګه انسان د الله په نزد مسلمان ګرځي.

او په پای کې ! زه څنګه په اسلام کې داخل شم؟

اسلام د ټولو انسانانو لپاره د الله دین دی، الله تعالی فرمایي

﴿إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ...﴾

بېشکه (معتبر) دین د الله په نیز اسلام دی

سورة آل عمران.

اسلام هغه دين دى چې الله تعالى پرته له هغه بل دين نه مني.

﴿وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾

او څوک چې له اسلام نه غير (بل) دين غواړي، نو هېڅکله به هم لده نه قبول نه کړى شي او دغه کس په آخرت کې له تاوانيانو څخه دى

(سورة آل عمران:٨٥).

نو ځکه هر انسان بايد اسلام قبول کړي.

په اسلام کې له اور څخه خلاصون او د الله د رضايت او جنت لاس ته راوړل دي.

په اسلام کې داخلېدل يو له سترو نعمتونو څخه دى، بلکې دا ستاسو په وجود کې تر ټولو لوى او مهم شى دى.

اسلام په حقيقت کې فطرت او عقل ته ورګرځيدل دي.

اسلام ته داخلېدل اسانه او رسمي مراسم او چارو ته اړتيا نه لري، يوازې انسان بايد دوه د شهادت (ګواهۍ) کلمې ووايي، هغه دا چې: أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدًا رسول الله.

زه شاهدي ورکوم چې له الله پرته بل معبود نشته او زه شاهدي ورکوم چې محمد د الله رسول دى.

په دې توګه هغه مسلمان شو.

بیا د اسلام په عملي کولو پیل کوي.

زه سپارښتنه کوم چې د اسلام هاوس ویب پاڼه تعقیب کړئ، هر یو د خپلې ژبې مطابق، ترڅو نوی مسلمان زده کړي چې څنګه باید اسلام تطبیق کړي.

د ویب پاڼې لینک: https://islamhouse.com/ar

❋❋❋

فهرست

له الحاد (بې دینۍ) څخه اسلام ته تېښته ۲

۱- الحاد څه ته وایي؟ ۱۰

۲- په الحاد باندې څه شی عیب ګڼل کېږي؟ ۱۰

د خالق د شتون دلیل څه شی دی؟..................................... ۱۱

د پیدا کولو دلیل څه معنا لري؟ ۱۱

د پاملرنې او مهارت دلیل څه معنا؟ ۱۳

٦- ولې د انسانانو او نورو ژوندیو موجوداتو سرچینه لومړنی ډېر ساده کائنات ندي؟... ۱۷

۷-د پاملرنې او مهارت د مثالونو بیلګې کومې دي؟ ۲۰

۸- ځینې ملحدان د پاملرنې دلیل باندې نیوکه کوي، وایي داسې شیان شته چې مثالي نه دي، لکه: ناروغي او زلزله؟................ ۲۸

۹- کوم خنډ به وي که چېرته یو مادي سبب شتون ولري چې نړۍ یې رامنځته کړې وي؛ د بیلګې په توګه: یو بل تمدن، او یا یو بل شی؟ ولې په ځانګړې توګه ابدي معبود؟.. ۳۰

۱۰- موږ هغه قوانین پیژنو چې کائنات اداره کوي او موږ د زلزلو لاملونه هم ښه پیژنو، نو کله چې قوانین پیژنو ولې خالق ته اړتیا ولرو؟ ۳۲

۱۱- څه شی مانع ګرځي چې تصادف دې د کائناتو د رامنځته کېدو سرچینه وي؟ ۳٤

۱۲- هغه ملحد ته څنګه ځواب ووایو چې وایي کاینات ابدي دي؟ ۳٤

۱۳- ولې په خالق باندې د سببیت قانون نه تطبیقیږي؟ یا په بل عبارت: خالق چا پیدا کړی؟ ۳٦

۱۴- کائنات خورا لوی دي؛ موږ څنګه کولی شو پخپل دې وړوکي حجم سره پدې پراخه کائناتو کې د بسنت یا مرکز حیثیت ولرو؟!.. ۳۷

۱۵- ځینې ملحدین وایي: سیارې ډېرې دي، نو د احتمالاتو د نظریې له مخې طبیعي ده چې د ژوند لپاره دې مناسبه سیاره شتون ولري... آیا دا استدلال صحیح دی؟ ٤٠
۱۶- ولې ابدي خالق له یو څخه زیات نه شي کېدلای؟ ٤٣
ولې دین؟ ٤٥
۱۸- څه شی مانع ګرځي چې دا اخلاق د دماغ یا ټولنې محصول وي؟ ٤٩
۱۹- د زمکې په تمدن کې له یو څخه زیات معبودان شتون لري، نو ولې په ځانګړي توګه په الله ایمان ټیکانه ده؟ ٥١
که چیرته څوک یو څه وکړي چې اړتیا ورته نه لري، نو بې ځایه کار یې وکړ! او الله مونږ ته اړتیا نه لري نو ولې یې پیدا کړي یو؟٥٤
۲۱- الله څنګه وپیژنو؟ ٥٨
۲۲- دینونه خو ډېر دي، نو اسلام ولې؟ ٦٥
۲۳- اسلام څه شی دی؟ ٦٦
۲۴- آیا په اسلام کې هغو پوښتنو ته ځواب شته چې ذهنونه یې په ځواب کې مشوش او بی ځوابه دي: موږ له کومه ځایه راغلي یو؟ موږ ولې دلته په دې نړۍ کې یو؟ او برخلیک چیرته دی؟.......... ٦٩
۲۵- ته څنګه پوه شوې چې محمد صلی الله علیه وسلم د الله لخوا رسول دی؟.. ٧٠
۲۶- څنګه پوه شم چې پر الله تعالی ایمان راوړلو باندي مکلف یم؟ ٨٤
۲۷- ایا پر الله ایمان راوړل او پر انبیاوو کافر کېدل کفایت کوي؟ ٨٧
۲۸- آیا کافر ته د خپلو نیکو اعمالو اجر د الله تعالی لخوا ورکول کیږي؟ ٨٩
۲۹- کله چې د اسلام دین حق دی نو ولې شکونه او شبهې راولاړیږي؟ ٩١

۳۰- الله ولې بدي(شر) پیدا کړی؟ یا په بل عبارت: یو مسلمان څنګه د "شر قضیې" ته ځواب ورکړي؟ ۹٤
۳۱- آیا دین د هغو دیني جګړو لامل شوی و چې یو وخت یې ټوله ځمکه په سر اخستې وه؟ ۱۰۰
۳۲- ولې مسلمانان د خپل توحیدي دین سره سره وروسته پاتې شول په داسې حال کې چې لویدیځ ډیر پرمختللی دی؟ ۱۰۱
۳۳- د الله تعالی د عبادت ثمره څه ده؟.......................... ۱۰۹
۳۴- الله تعالی ته د تسلیمیدو نښې څه دي؟ یا په بل عبارت: تاسو څنګه پوهیږئ چې تاسو په بشپړ ډول الله تعالی ته تسلیم شوي یاست؟ ۱۱۲
او په پای کې ! زه څنګه په اسلام کې داخل شم؟ ۱۱۹

❊❊❊

ps۲۱۱v ۱,۰- ۲۰۲٦/۰۳/۳۱

جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات